

Tartalom

Tanulmány

Boross Géza: Szószéki küzdelem a társadalmi devianciák ellen. II. részlet	127
---	-----

Vasárnapi igehirdetések

Fazakas Sándor: A böjt, amit Isten kedvel. Ézsaiás 58,1–9a.....	131
Gudor Péter: Magasság és mélység. Márk 8,27–38	134
Székely Zoltán: A Felkent küldetése. 1Mózes 37,1–2b.12–14.....	136
Varga László: Uram, kihez mehetnék? János 6,66–69.....	138

Prédikáció Március 15-re

Enyedi Andor: Szivárvány a magyar égen. 1Mózes 9,13–14.....	140
---	-----

Prédikációk böjtfő ünnepére

Horváth Levente: Csak könyörgéssel és böjtöléssel... Márk 9,28–29	142
Móra László Tibor: Böjtljünk – talán megengesztelődik Isten. Jónás 3,1–10	146

A Genezáret partján

Ravasz László: Emlékezéseim. (Részletek)	149
--	-----

Alkalmi prédikációk

Ifjúsági bibliórára:

Móra László Tibor: „Tegyetek tanítványokká minden népeket.” Pogánymisszió. Apostolok Cselekedetei 10,1–16	152
--	-----

Presbiteri bibliórára:

Sziszik József: Kinek a dicsőségére építünk? 1Mózes 11,1–9	154
--	-----

Rádióprédikáció:

Sógor Sándor: A váltáságul adott élet. Máté 20,28	157
---	-----

Keresztelési igehirdetés:

Mihály István: Úgy legyen – ámen. Máté 28,18–20	158
---	-----

Esketési igehirdetés:

Sándor Endre: „Minden dolgokat szeretetben menjen végbe!” 1Korinthus 16,14	160
--	-----

Temetési igehirdetés:

Bak Áron: Isten hatalmas szeretete. Zsoltárok 34,19–20	161
--	-----

Versek Március 15-re	164
----------------------------	-----

A borítólapon a marosvásárhelyi Református Kollégium új épülete

Hátlapon

Illyés Gyula: *Ozorai példa* c. verse

A lapot alapította: D. dr. Csiha Kálmán és Nagy László

Főszerkesztő: Jenei Tamás

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Kis Miklós

Sajtóközpontjának nyomdájában

Felelős vezető: Tonk István

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Olvasószerkesztő: Sztranyiczki Mihály

Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea

ISSN 0254-4458

Tanulmány

Boross Géza

Szószerki küzdelem a társadalmi devianciák ellen*

(II. részlet)

2. Dogmatikai és etikai impulzusok

A teológiai tudományosság bár elvileg tudatában van a dogmatika és az etika organikus összefüggésének, a ténynek, hogy a dogmatikának etikai konzekvenciái és az etikának dogmatikai premisszái vannak, a gyakorlatban mégis két önálló diszciplínaként kezeli a hittel (dogmatika) és a cselekedetekkel (etika) kapcsolatos tudnivalókat rendszeresen és módszeresen feltáró tudományokat. A rendszeres teológiának ez az eljárása didaktikai szempontból messzemenően érthető. Mi mégsem ezt az utat követjük. Azaz nem atomizálva mutatjuk be a szószéken folytatandó devianciaellenes küzdelem rendszeres teológiai impulzusait, hanem szintézisben, azaz a dogmatikai indicativusok és etikai imperativusok összetartozását szem előtt tartva. Éspedig azért, mert ezt az eljárást látjuk Kálvinnál, aki az *Institutio* Második Könyvében adja az erkölcsi törvény magyarázatát, a Harmadik Könyvben pedig a keresztyén élet jellemrajzát. Másodszor azért, mert igazat kell adjunk Luthernek, aki asztali beszélgetéseiben azt mondta, hogy szerinte az igazi teológia ez: „higgy Krisztusban és tedd ami kötelességed a hivatásodban. Az igazi megigazulást munkáló teológia a tettekben, cselekedetekben, gyakorlatokban áll.”

Véleménye szerint a csak spekulatív teológia a pokolba (in die Hölle), az ördöghöz (zum Teufel) tartozik. Harmadszor pedig azért, mert itt is érvényes az a homiletikai szabály, amire Ravasz László figyelmeztet egyik mélyenszántó tanulmányában, hogy Isten ígéje egyszerre fejt ki sensusát és ususát. Ami azt jelenti, hogy Isten ígéjének szolgálatában nem lehet kettéválasztani a „kifejtést” (explicatio) és az „alkalmazást” (applicatio). Mivelhogy Isten beszéde éppen az applicatióban lesz „igévé” a számunkra. Ezért a szószék devianciaellenes küzdelmének rendszeres teológiai impulzusait nem elválasztva, hanem organikus összetartozásukban mutatjuk be.

2.1. Teológiai impulzusok

Ennek a szónak, hogy „teológiai”, két értelme lehetséges. Szélesebb értelemben értjük mindazoknak a speciális tudományoknak a jelölését, amelyek a köznyelv „hittudományok” alatt ért. A teológiának azonban van egy szűkebb, egészen speciális értelme is. Ez pedig az „istentan” a dogmatikán belül. A teológia szűkebb értelemben az egyes felekezetek tudományosan kifejtett *istenképe*. Kinek látjuk, milyennek látjuk a Biblia Istenét, mit tudunk róla mondani kortársainknak? Mi ebben a szűkebb értelemben használjuk itt a „teológiai” jelzőt. Azért, mert azt kívánjuk – ha még oly röviden is, de felmutatni –, miért ellenállhatatlan impulzusa a keresztyén egyházak istenképe a társadalmi devianciák ellen szószékeinken is folytatandó küzdelemnek?

Azért, mert a Biblia Istene, a Jézus Krisztus Istene, a keresztyén egyházak Istene nemcsak mindenható, nemcsak mindenütt jelenlevő, nemcsak szuverén módon uralkodó Legvégső Valóság, hanem – deködölhető emberi fogalmakkal élve – mindenestől fogva

* Budapest, 1999.

erkölcsi Lény. Isten istenségének fő ismertető jegyei „erkölcsi tulajdonságai”: igazságossága és jósága. Ezeknek a tulajdonságoknak összefoglaló jelzője, a szentség. Isten szentsége, vagy más néven az Ő „tökéletessége” jelenti egyrészt bűnnélküliségét (Jak 1,13), másrészt azonban az Ő egyetemes kegyelmét, mellyel felhossa napját még az Ő ellenségeire is (Mt 5,43–48).

Isten értelemfeletti jóságának indicativusából következik Jézus magyarázatában az imperativus, az etikai program, az elérendő norma: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.” A Biblia Istene a Jézus Krisztus gyülekezete számára nem-csak Program, hanem Példa, Modell, Paradigma is.

A mindig időszzerű Erkölcsi Eszmény. Ezért nem túlzás az Efézusi levél követelménye: „Legyetek követői az Istennek, mint szeretett gyermekek.” (5,1) Ugyanúgy az 1Kor 11,1 tanácsa sem: „Legyetek az én követőim, mint én is a Krisztusé.” A szószéken folytatott devianciák elleni küzdelem szoros értelemben vett teológiai impulzusa annak az Istennek a szentsége, etikai igényessége (5Móz 11,44; 19,2; 1Pt 1,13 s köv.) Akiről, Akinek a nevében, Akinek a küldetésében (Róm 10,15) prédikálunk a szószéken.

2.2. Az antropológiai impulzus

A társadalmi devianciák ellen a szószéken is folytatandó küzdelem erőteljes impulzusa a keresztyén dogmatika és etika tanítása az emberről. Az antropológiák két nagy szakadéka, az antropológiai optimizmus és antropológiai pesszimizmus között a keresztyén egyházak antropológiájára az antropológiai realizmus a jellemző. A keresztyén dogmatika és etika egyrészt Pál apostol radikalizmusával nézi az embert, az egész emberiséget: „Mindnyájan elhajlottak, egyetemben haszontalanokká lettek, nincs aki jót cselekedjék, nincsen csak egy is...; nyelvükkel álnokságot szólnak, áspis kígyó mérge van ajkaik alatt. Szájuk telve átkozódással és keserűséggel. Lábaik gyorsak a vérontásra. Útjaikon romlás és nyomorúság van. A békességnek útját nem ismerik. Nincs isteni félelem az ő szemük előtt...” (Róm 3,12 s köv.). Az ige itt a bűnt írja le. Ezzel a részletezéssel mutatja be, mit is értsünk „bűnös” emberen? Milyen is az ember valóságban? Milyen a valóságban az „istenképű” ember! Íme az Istentől elidegenedett ember, a Biblia szavaival „az isteni lélettől elidegenedett” ember (Ef 4,18). Ez azonban csak egyik mondanivalója a keresztyén antropológiának. A másik az, hogy ez az Istentől elidegenedett ember ebben az állapotában is Istennek felelős ember. Akár tetszik, akár nem, akár hiszünk benne, akár nem, a Biblia egybecsengő bizonyágtétele szerint szabad örvendezni, megvidámodni, szívünk vágyait követni, de tudni kell, hogy „Mindezekért az Isten minket ítéletre von”. (Préd 12,1) – Erre figyelmezteti Pál apostol is nem a gyülekezetet, hanem a maga profán, cinikus hallgatóságát is Athénben. Sürgeti a megtérést, mivelhogy Isten rendelt egy napot, melyen megítéli majd a föld kerekességét a halálból feltámasztott Jézus Krisztus által (ApCsel 17,31).

De a gyülekezetet is inti a 2Kor 5,10-ben, mondván: „Mindnyájunknak meg kell lennünk a Krisztus ítélőszéke előtt, hogy ki-ki megjutalmaztassék aszerint, amiket e testben cselekedett, vagy jót, vagy gonoszt.” – A bűn tehát nem semleges emberi ügy!

A devianciakérdés nem intézhető el közömbösen. Lehet, hogy pillanatnyilag úgy tűnik, mintha a keserű Bertold Brechtnek lenne igaza, hogy ti. minden jó elnyeri méltó büntetését és minden gonoszság méltó jutalmát. Lehet, hogy e pillanatban így tűnik. De a keresztyén antropológia figyelmeztet. Vigyázat! Egyszer talpára fordul az, ami ma feje tetején áll. Lesz elszámoltatás. Felelni kell, úgy ahogyan annak idején Káinnak: „Hol van Ábel a te atyádfia?” (Gen 4,9) Ezért kell komolyan venni a lelkiismeret szavát! A keresztyén dogmatikai és etikai antropológia szerint Isten törvényéről tesz bi-

zonyságot az emberben a lelkiismeret (Róm 2,15). Nem véletlen, hogy olyan nagy hatású evangelizátorok, mint pl. Tholuck, olyan nagy jelentőséget tulajdonítottak az igehirdetésben a lelkiismeret pszichológiája ismeretének.

2.3. A szoteriológiai impulzus

A keresztyén dogmatika és etika szíve a szoteriológia, a megváltásról szóló tan. Evangéliuma ebben a mondatban foglalható össze: „Ha valaki Krisztusban van, új teremtes az; a régiek elmúltak, ímé újjá lett minden.” (2Kor 5,17) Pál apostolnak ez a mondata utalás arra az üdvtörténeti és világtörténeti fordulatra, mely Krisztus váltságművében nagypénteken és húsvétkor végbement. Új korszak (New Age!) kezdődött akkor ott. Azóta ebben az új üdvtörténeti korszakban élünk. Ennek az új korszaknak a csodája az ember igazi, Krisztusban nyert szabadsága. A bűn kényszerpályájától, a „Non posse non peccare” börtönéből való megszabadulás. A Krisztusban végment megváltás öröme minden bűn által deformált, güzsbakötve táncoló, zsákutcában vergődő ember számára az, nem kell többé folytonosan vétközni! Ellene mondhat az sátán (Távozz tőlem sátán – Mt 4,10 – Lk 4,7 – Mt 16,23). Deviáns életvezetés, életstílus helyett élhetsz Isten akarata szerint. Felöltözhetsz az új embert, mely Isten szerint teremtetett igazságban és valóságos szentségben (Ef 3,24). A szoteriológia evangéliuma a bűnbocsánat, az újrakezdés, az újjászületés lehetőségének minden depresszióból kiemelni képes kínálata azonban nemcsak az egyetlen vigasztalás, hanem elkötelezés is. Elkötelezés a Krisztus sátán ellen vívott harcában való részvételre. Krisztus mennybemenetele és visszajövele között életre-halálra menő szellemi küzdelem folyik a Civitas Dei és a Civitas Diaboli között. Ezt a küzdelmet mi nem nézhetjük kívülről, páholyból. Azon az őrhelyen, ahol mi állunk, rajtunk is áll, tőlünk is függ ki kerül ki győztesen. Nyilvánvalóvá lesz, hogy „Jézus a győztes” (Blumhardt)! Ezért sürgetnek, buzdítanak, kérlelnek az apostoli levelek az óember megőldöklésére, az új ember felöltözésére, azaz a deviáns jelenségekkel való szembefordulásra, a nemet mondásra és Jézus Krisztus követésére. A szoteriológia kettős vonatkozása lesz itt nyilvánvaló. Az egyik, *mitől* szabadított meg bennünket Jézus Krisztus váltságműve. A másik azonban (!), *mire* szabadított meg. Mitől: a non posse non peccare kényszerpályájától. Mire: a posse non peccare szabadságára, a hitből fakadó engedelmességre, Isten jó kedves és tökéletes akaratának felismerésére és cselekvésére. Isten törvényének hálaadásból fakadó megtartására (Heidelbergi Káté). Ez a devianciák elleni szószéki küzdelem szoteriológiai impulzusa.

2.4. Az ekléziológiai impulzus

A keresztyén dogmatika és etika szerint az egyház a Krisztus teste, az Ő minden népből és nemzetségből kiválasztott, kihívott gyülekezete, melyet Krisztus a világ kezdetétől annak végéig Szentlélek és igéje által gyűjt egybe. Úgy jön létre, hogy egy Lélek által mindnyájan egy testté kereszteltetünk meg, akár zsidók, akár görögök, akár szolgák, akár szabadok. Az egyház mint a Krisztus teste kapja a Szentlélek ajándékait, és pedig azért, hogy a test tagjai egymás „hasznára” lehessenek. Azért nyerjük a Lélek ajándékait, hogy gondoskodhassunk egymásról, azért, hogy ha szenved egy tag, vele együtt szenvedjenek a tagok mind, s ha tisztességgel illetetik egy tag, vele együtt örüljenek a tagok mind. A Szentlélek hatása alatt lesz az egyház aminek lennie kell: a szó legnemesebb értelmében vett *szeretetközösség*. Az egyház tagjainak szeretetközössége az egyház indirekt, nonverbális igehirdetése. Ez nem teszi feleslegessé az egyház verbális igehirdetését, sőt inkább megpecsételi, hitre méltóvá teszi a társadalom szemében.

Az egyház a maga szeretetközössége s az abból fakadó diakóniai tevékenysége által „ábrázolja ki Krisztust” (Gal 4,19) a társadalomban. Ezáltal demonstrálja a társadalmi együttélés, az emberi közösség amaz isteni modelljét, melyet a prófétai vízió rajzolt meg, mondván : „Lakozik a farkas a báránnyal, és a párdúc a kecskefiúval fekszik, a borjú és az oroslánkölyök és a kövér barom együtt lesznek, és egy kis gyermek őrzi azokat...” (Ézs 11,6) Az ÚT fényében nyugodtan mondhatjuk, hogy az egyház küldetése, missziója ebben a világban ennek a pozitív társadalomképnek a realizálása, bemutatása, dokumentálása. Ezért az egyház természetéből, misztériumából folyik a társadalmi devianciák következetes kritikája egyrészt, másrészt lelki segítségnyújtás, az Isten szerinti társadalmi együttélés inspirálása, motiválása.

(Folytatjuk)

Kürosz perzsa király

*Nézzünk a hit fejedelmére és elvégzőjére: Jézusra.
(Zsid 12,2)*

A híres perzsa királyról, Küroszról, akit a Biblia Círusnak nevez, és aki Kr. e. 559–529-ig uralkodott, feljegyezték, hogy egy legyőzött fejedelmet szabadon akart engedni, és megkérdezte tőle: „Mit adsz nekem, ha visszaadom a szabadságodat?” A fejedelem így válaszolt: „Birodalmam felét!” Akkor Kürosz király tovább kérdezett: „És ha minden gyermekedet is megajándékozom a szabadsággal?” Erre ezt mondta a fejedelem: „Akkor neked adom az egész birodalmamat!” Ekkor, mivel a legyőzött fejedelem már mindent odaadott, Kürosz feltette neki az utolsó kérdést: „És mit adsz nekem a fejedelemszony, a feleséged szabadságáért?” Ekkor a fejedelem gondolkodás nélkül felkiáltott: „Önmagamat!” Ez annyira megindította a perzsa királyt, és annyira tetszett neki a felelet, hogy szabadon bocsátotta a fejedelmet és egész családját, és királyi módon engedte el őket. Amikor immár szerencsésen visszatértek a birodalmukba, a fejedelem megkérdezte a feleségét, hogy neki is feltűnt-e, milyen szép férfi és nemes uralkodó Kürosz király. A fejedelemszony erre így felelt: „Én csak téged láttalak, mert kész voltál önmagadat váltságdíjul adni értem és a szabadságomért, te vagy számomra a legszebb és a legcsodálatosabb!”

A szeretetnek és az odaadásnak milyen csodaszép bizonyágtételét rejtí magában ez a történet, amely mintegy 2500 évvel ezelőtt ment végbe. Ha embereket ilyen nagy szeretet köt össze, mennyivel inkább az Üdvözítő Jézus Krisztust és az Ő földi megváltottait. Ő, Isten Fia odaadta magát értünk, akkor a mi vallástételünk sokkal, de sokkal magasabb értelemben nem lehet más, mint ez a vallomás: „Én csak Téged látlak! Te, Úr Jézus, odaadtad magadat értem örök váltságdíjul, Te szabadítottál meg engem vétkeimtől és a bűn hatalmából, Te vagy a legszebb és a legcsodálatosabb a mennyben és a földön, nekem!”

Vasárnapi igehirdetések

Fazakas Sándor
Derecske, Magyarország

A böjt, amit Isten kedvel Estomihi vasárnap

Alapige: Ézsaiás 58,1–9a
Bibliolvasás: Máté 16,16–18

1. Estomihi, légy nékem...! Ma estomihi vasárnapja van. Nevét a 31. zsolttár 3. versétől kapta: légy nékem erős köszálam, azaz estomihi in lapidem fortissimum! Kiálts te is együtt a zsolttáriróval: légy nékem erős köszálam, mert oly gyenge vagyok, Uram! Kiálts úgy, ahogy az erdélyi énekeskönyv egyik gyönyörű énekében olvassuk:

„Fogjad kezem, oly gyenge vagyok érzem,
Hogy nélkülöd én járnai nem tudok.
Fogjad kezem és akkor jó Megváltóm,
A félelemre többé nincsen ok.”

Majd 2000 éve, hogy húsvét előtt 50 nappal, estomihi vasárnapján a keresztyén gyülekezet a szenvedő Jézus Jeruzsálembé vezető útjára tekint. Vége a farsangnak, kedden húshagyó kedd, szerdán, hamvazó szerdán (a katolikus pap ilyenkor hamuval rajzol keresztet a hívek homlokára) kezdődik a böjt, Krisztus szenvedéstörténetének ideje, a passió. Menjünk mi is, legalább az elkövetkező 50 napon Jézussal a szenvedés útján, át nagypénteken, a feltámadás napjáig, s ne feledkezzünk meg a szeretetről. Tudjátok, hogy mikor járunk Jézussal a szenvedés útján? Amikor az áldozatos szeretet útján járunk. Erről beszél a mai Ige. Ezért kiálts: „Légy nékem erős köszálam!” Izráel népe is ezt kiáltotta. Mert kívánta Isten közelségét és ezért böjtölt. A választott nép hétköznapi életében is szerette volna megtapasztalni Isten közelségét. *Nem elégedett meg* az Istenben való hittel, az évenkénti jeruzsálemi úttal a zarándoklás idején. Te se elégedjél meg egy vasárnapi hittel, az egyórás, egy vasárnapi istentisztelet idejéig tartó hittel. Többre van szükséged! Ezért légy nékem kösziklám, erős váram! *Akarj többet!* Izráel népe is többet akart. Mondhatnánk, hogy jó nyomon járt, mert meg akarták tapasztalni Isten közelségét. E tekintetben minden elismerésünk a választott népé, hiszen nem könnyű feladatra vállalkozott. Azt mondja róluk Isten: „...ők engem mindennap keresnek, és tudni kívánják utaimat...” Hogy elérjék Isten közelségét, ezért napokon át teljesen lemondtak ételről-itálról, legalábbis az ízletes falatokról. Nem volt ez könnyű, meglátsozt rajtuk. A böjt alatt odalett nemcsak a „hangulatuk”, de az életkedvük is. A tisztes szándékú keresés, mely mindenképpen „látszani” akart, itt, ezen a ponton már kisiklott az egyenes vágányról. Ezért mondta Jézus: „Amikor pedig böjtöltök, ne legyen komor a nézésetek, mint a képmutatóké, akik eltorzítják arcukat, hogy lássák az emberek, hogy ők böjtölnek.”

2. A látszat csali! Arról beszél e mai vasárnapra előírt Ige, hogy valami nagy hiba csúszott be a választott nép böjtölésébe, s ezért nem jutott Isten közelébe. Céljukat így el nem érhették, s meg nem tapasztalhatták Isten életet adó közelségét. Az rendben van, hogy Isten jelenléte után vágyakoztak. A reménységük is helytálló, hogy kiáltásuk nem

hiábavaló. A gond és a hiba a módszer és az eszköz kiválasztásában van, abban, hogy saját maguk akarták biztosítani, kikényszeríteni Isten jelenlétét.

Ez a böjt látszólagos böjt volt, felszínes, külsődleges. Csak a gyomrukig ért, de a szívük meg sem dobbant bele. Böjtöltek és eközben semmi sem történt, minden maradt a régiben. Ítéletet mondanunk könnyű, de vajon mi különbek vagyunk-e? Nem vagyunk-e sokszor látszatkeresztyének? Imádkozunk, Bibliát olvasunk, templomba járunk, de a szívünk nem lesz jobb és az életünk is a régi marad. Látszólagos lemondásokkal nem lehet Istent megteveszteni. Isten belát a külszín mögé. Amit Isten a kegyes kulisszák mögött lát, az tragédia: „Íme, böjtölésnek napján kedvteléseket üzitek, és minden robotosaitokat szorongatjátok. Íme perrel és versengéssel böjtöltök, és sújtatok a gazságnak öklével.” Mélyen megdöbbenőek Ézsaiás szavai Isten mindent látó tekintetéről.

A látszat csal, de még mennyire! És nemcsak Ézsaiás idejében. Vajon mi nem vagyunk-e a látszatkeltés mesterei? A hitünk, s ahogy hiszünk, nem csupán külszín? Nemde sokszor csak mutatunk valamit kifelé, igazi belső szükséglet nélkül? Életünk külső homlokzata összhangban van-e a belső emberünkkel? Nem olyan-e az életünk, mint a javítás előtt álló parókiánk fala, ami mellett, ha elmegyünk és megkopogtatjuk, mindenhol üresen kong, mert a vakolat, a máz mögött nincs semmi, mert a vakolat elvált a faltól? Kopogtass csak a lelked falán, figyeld csak, hogy kong! Nem üres ott belül, miközben imádkozol és „istenes” életet élsz? Amikor az egyik szatmári gyülekezet lelkipásztorának akart meghívni, azt mondta a küldöttséget vezető gondnok, hogy „a gyülekezet hitben él”. Pedig senki sem járt a templomba. Nemde saját magunkat vezetjük félre s a félrevezetésnek magunk vagyunk az áldozatai? S még azt hisszük, hogy jó benyomást teszünk Istenre. Kétségtelen, emberileg nézve sokat teszünk Isten ügyéért s jogosnak tűnik, hogy Ő is tehetne többet érettünk, így volna ez rendjén. Törődhetne többet is velünk, aggódhatna érettünk. S innen már csak egy lépés a zúgolódás és a lázadás. Figyeld csak Izráel népének szemrehányását: „Miért böjtölünk, és Te nézed, gyötrjük lelkünket, és Te nem tudod?”

Mi is sokszor hivatkozunk áldozatkészségünkre, istenfélelmünkre, mint Izráel népe a böjtölésre, azzal a hátsó szándékkal, hogy közelebb kényszerítsük magunkhoz Istent. Hát nincs közel? A Jézus neve nem Immánuel, amely azt jelenti, hogy velünk van Isten? Ne csapjuk be magunkat! Kegyes látszattal nem lehet Istent félrevezetni, kikényszeríteni, megvesztegetni. Aki ezt teszi, üres kézzel megy tovább, Isten nélkül.

Amikor a derecskei templomot renováltuk, sok költséget és fáradságot takaríthatunk volna meg, ha a falakat, repedéseket, régi foltokat csak egyszerűen lemeszeltük volna. De ez nem sokat ért volna. Saját magunkat csaptuk volna be. Le kellett kaparni az egész homlokzatot és a hatalmas plafont, több ezer négyzetméteren. El kellett tüntetni a régi, évszázados, kifáradt, meglazult mészrétegeket, még ha oly fáradságos és költséges is volt. Miért? Azért, hogy a homlokzat összhangban legyen a falakkal, a forma a tartalommal. Azért, hogy tiszta legyen a lelkiismeretünk. Nem lehet, hogy a templom szép homlokzata eltakarja a régi hibákat, rongálódásokat.

A mi életünk sem lehet ilyen. A látszat csalhat. Magunkat csapjuk be, ha Istent nem lélekben és igazságban imádjuk, hanem csak felszínesen, külsőségekben, úgy, hogy lássák az emberek.

3. Böjt az egyházon kívül? Igen, ilyen is van. Sőt nagyon gyakori és „időszerű”. Ilyenkor, amikor vége a farsangnak, az evésnek-ivásnak, jöhet az önmegtartóztatás, a diétás étrend, és „böjtölnek” az emberek. Miért? Hogy szebbek legyenek, egészségesebbek és szellemileg frissebbek. Ezt nevezzük önmagáért való böjtnek. Az ilyen böjtölés öncél. Ilyenkor hús nélküli, rafinált étrendeket, „nagyénteki menüt” kínálnak, ren-

geteg zöldséggel és sok-sok hallal. Jóllakásig! Gyógyító kúrának vetik alá magukat a túlsúlyosak, fogyókúráznak. A természetgyógyászok pirulák helyett böjtölést ajánlanak. Sokan vallják, hogy a böjtölésnek gyógyító hatása van. Jó a böjt a szellemi teljesítményre. Tele hassal nem lehet tanulni, sem szöszékre menni, sőt még imádkozni sem lehet. Nem így van? Ha nem böjtöl az ember, testileg, lelkileg és szellemileg is elrestül. Az imádkozásba is hamar belefárad. Nem ezt az egyházon kívüli, öncélú böjtöt gyakoroljuk mi is, gyermekeink is? Hát ez az igazi böjt, amelyet Isten kedvel? Kétségtelenül lehetnek áldásai ennek a fegyelmezettebb életrendnek, de ez nem a Jézus szenvedésútját kísérő böjt. Erre a böjtre a prófétai lekió mutat.

4. Bocsásd szabadon! Nyissad meg! Oldozd fel! Tépjed szét! Add tovább! Ezek a mennyei terápia kulcsszavai. A böjt nem teljesítmény, hanem lemondás, szabadon bocsátás. Engedd el! Ne ragaszkodj hozzá! Egy londoni rendőr zajt hallott egy szemetes konténerből. Talán macska, gondolta, s el akarta zavarni. De a konténerben egy utcagyerek volt, aki, mikor meglátta a rendőrt, kétségbeesetten kiáltotta: nem adom oda, nem adom oda! Ez az enyém, ez az enyém! Valamit görcsösen szorongatott a kezében. A rendőr bevitte a gyereket az ír nővérek vezette gyermekotthonba, ahol az utcagyerekeknek viselték gondját. Megfüröztötték, felöltöztették, s ő még mindig ezt ismételte: ez az enyém, nem adom oda! Úgy kellett erőszakkal kinyitni kicsi tenyerét s kivenni belőle azt, amihez körömszakadtáig ragaszkodott a gazdagon terített asztal mellett. Egy piszkos kenyérhéj volt a kezében. A gazdagon megterített asztal mellett is a szeméből kiszedett kenyérhéjhez ragaszkodott.

Én is olyan vagyok, mint ez a kisgyermek. Sokszor ragaszkodom értéktelen „kincseimhez”. Isten gazdagon megterített asztala mellett. Nem engedem el a mások adósságát, hanem egyre hajtogatom: ez a pénz az enyém. Őrzöm a haragot, az irigységet, a fősévényt. Ez az enyém, nekem ez kell, s nem adom oda, nem bocsátom szabadon. Hiába kéri Jézus, hogy add ide a bűnödet! Nem adom, mert ez az enyém! Add ide a szívedet, s én megtartom önmagamnak. Nem nyitom ki a szívem, s javaimhoz görcsösen ragaszkodó kezemet. Azt félttem, ami nem jó, sőt kifejezetten rossz és a káromra van. S mindez ott történik velem Isten gazdagon megterített asztalánál, a kegyelem, a jóság és a szeretet asztalánál.

„Hát nem ez-e a böjt, amit én kedvelek: hogy megnyisd a gonoszságnak bilincseit, az igának köteleit megoldjad...”

Jól van az, hogy böjtölsz, imádkozol, Bibliát olvasol s közben nem nyitod meg a gonoszság bilincseit? Keresztyén embernek tartod magad, s nem bocsátod szabadon az elnyomottakat? Azt mondod, hogy te nem nyomsz el senkit! Azt mondod, hogy nem vagy rabszolgatartó, hogy senkit sem tiporsz el! Hogy senkivel sem érezteted a hatalmadat pl. a munkahelyen vagy a családban, hogy senki sem szenved miattad. Valóban? A gyengékkel soha nem érezteted a hatalmadat? Ha elengedte Isten az adósságodat, te miért nem engeded el a mások adósságát? A gonosz szolga példázatában a gazda elengedi szolgája nagy adósságát, de ő a saját szolgatársa piciny adósságát már nem engedi el, sőt börtönbe vetteti. Nem ez a böjt! A böjt ez: segíts másokon, oszd meg, amid van. Egyre több lesz körülöttünk a szegény, akik a legszükségesebbekkel sem rendelkeznek. Segíts rajtuk! Ez az Isten parancsa! Nem a pillanat parancsa, nem a ma vagy a holnap parancsa, hanem Isten örök parancsa. Nem elég erről beszélni, tárgyalni, konferenciázni, az Igére kell gondolni: „Mert közülünk senki sem él önmagának.” A szeretet mindennél többet ad, önmagát adja.

Ez az igazi böjt. Nem pótcselekvés, hanem mennyei terápia. Nem teljesítmény, hanem lemondás. Mondj le a mások feletti hatalmadról, hagyd fel mások rágalmazásával, mondj le arról, hogy folyton szemrehányást tegyél. Aki böjtöl, megnyitja szívét és ke-

zét, s mint aki előbb megajándékozott volt, másokkal is megosztja ajándékait. Így lesz a bűjt által a bűjtől szabad, kötöttségektől, önzésektől szabad ember.

Luther írja *A keresztyén ember szabadságáról* című művében: „Szeretnék a felebarátom számára olyan lenni, amilyen az én számomra Jézus. Szeretném azt cselekedni vele, amire neki éppen szüksége van, ami az ő számára hasznos és üdvös. Amiképpen Krisztus segített rajtam, úgy kell nekem is segíteni felebarátaimon. *Ezért ezt tanácsolom neked*: ha jót akarsz cselekedni, imádkozni, bűjtölni, akkor mindezt ne azzal a szándékkal tegyed, hogy a magad számára származzon abból jó, hanem azért tegyed, hogy a másikkal örömet szerezhess, hogy javára légy embertársaidnak. Így lehetsz igazán keresztyén!”

Estomihi! Légy nékem erős kőszálam, hogy szeretetben járjam Jézus szenvedésének útját, nem csak a passió idején, de utána is, életem minden napján. Légy nékem segítségem, Istenem, hogy odaadhassam utolsó falatomat az éhezőnek és az elepedt lelket megelégtíthessem. Így szeretnék a Te kedved szerint bűjtölni. Ámen.

Gudor Péter

Aranyosgerend

Magasság és mélység

Alapige: Márk 8,27–38

Bibliailvasás: 2Korinthus 5,17–21

Igénk bemutatja Jézust előbb abban a magasságban, melyet az Ő másik neve, Krisztus jelent, majd abban a mélységben is, mely ezzel a magassággal együtt jár, s amelynek jele a kereszt. Végül beszél arról az útról, amelyen Jézus tanítványainak járniuk kell, amennyiben Őt követni akarják.

1. Jézus tanítványaival a határon túl, Cézarea Filippi falvaiban jár. Útközben bensőséges beszélgetésbe ered a tanítványaival. Ezt kérdi tőlük: Kinek mondanak engem az emberek? Ezt csak azért kérdi tőlük, hogy színvallásra bírja őket: „Ti pedig kinek mondotok engem?” Péter válaszol Jézus kérdésére: „Te vagy a Krisztus!”

Földi ember ajkáról először hangzott el ez a hitvallás. Ezt csak felülről származó hittel lehet vallani. Máté evangéliuma szerint maga Jézus mondta erre: „Boldog vagy Simon, Jónának fia, mert nem test és vér jelentette ezt meg neked, hanem az én mennyei Atyám.” (Mt 16,17)

Ezzel a hitvallással Péter kiemelte Jézust a földi emberek sorából. Keresztelő János, Illés, vagy a próféták mind az emberek sorából valók. Ha rendkívüliek is voltak, ha a hitnek hősei is voltak, csupán emberek voltak. Péter hitvallása: „Te vagy a Krisztus”, azt jelenti, Te fentről jöttél, Te az Atyától jöttél, Te Isten fia vagy. Az a csoda, akiről – János evangélista szerint – csak azok tehetnek ilyen hitvallást: „Akik nem vérből, nem a testnek akaratából, sem a férfinak indulatjából, hanem Istentől születtek.” (Jn 1,13) Ez a hitvallás a karácsony csodájának vallása: „Az Ige testté lett!” Krisztusban találkozik Isten az emberrel. Így lett ő *Isten-ember*.

2. Ebben a magasságban beszél Jézus először az eljövendő szenvedéseiről: „Az ember Fiának sokat kell szenvednie, és megvetettnie a vénektől és a főpapoktól és írástudóktól, és megöletnie, és harmadnapra feltámadni.” (Mk 8,31) Éppen akkor, amikor Péter hitvallása Jézust az emberek fölé, a magasságba emeli, éppen akkor tanítja a tanítványait, hogy útja nem egy földi korona, hanem a kereszt felé vezet. Péter, aki előbb a magasságba emelte Őt, kezdte dorgálni. Hiszen – emberileg – érthetetlen, ha valaki nem küzd a szenvedés ellen. Hát még Istennek Fia, akinek hatalma volna, miért nem kerüli

el a keresztet! Miért nem győz le isteni hatalmával minden akadályt, s miért nem vonul be győzedelmes királyként Jeruzsálembe? Jézus ekkor megfeddi Pétert: „Távozz tőlem Sátán, mert nem gondolsz az Isten dolgaira, hanem az emberi dolgokra.” (Mk 7,33) Isteni dolog a szenvedések vállalása, emberi dolog a menekülés a szenvedésektől. Jézus Sátánnak nevezi a hitvalló Pétert, mert belőle a kísértő szólalt meg.

Az emberiség megmentése és Isten országának felállítása nem egy győzelem eredménye, hanem ítélet eredménye. Az embereket nem úgy váltja meg, hogy kinyújtja isteni karját s kiemeli az emberiséget a bűnnek veszedelméből, a pokol gyötrelmeiből, hanem nagy szeretetéből kifolyólag Ő veszi magára a veszedelmet és a gyötrelmet. Isten szeretetében benne van az Ő igazsága is. A bűn bűnhődést von maga után. Ember ezt a bűnhődést nem tudja elviselni. Jönnie kellett az Isten-embernek, aki magára vállalja a bűnhődést, akit az emberek megvetnek és megölnék, aki a pokol kínjait magára veszi, leszáll a magasságból a mélységbe. Mindez véghetetlen szeretetének a következménye.

3. Most értjük meg az Ige harmadik tanítását: „Ha valaki én utánam akar jönni, tagadja meg magát, és vegye fel az ő keresztjét és kövessen engem.” (Mk 8,35) Ezzel a figyelmeztetéssel Jézus nem csupán a tanítványokhoz szól, hanem mindannyiunkhoz. Tisztán értésünkre akarja adni, hogy az Ő követése önmegtagadással és keresztthordozással jár. Jól gondolja meg tehát mindenki a dolgot, mielőtt Krisztus követése mellett döntene. Tisztán kell látnunk, hogy Krisztus éppen életének mélységében, a megaláztatásban, a keresztthordozásban lett igazán Krisztussá, vagyis Megváltónkká. Tisztán kell látnunk, hogy Isten küldötte az emberek megvetettje. Tisztán kell látnunk, hogy az emberek által megölt Krisztust Isten harmadnapra feltámasztotta. Sohasem szabad elfelejtenünk, hogy élete oly érték, mely többet ér az egész teremtett világnál. Látnunk kell, hogy nagypéntek és húsvét útján jön el hozzánk Isten országa, s ez az ország oly drága kincs, melyért érdemes az egész világ drágagyöngyét odaadni. Nem veszít senki semmit, ha valaki megtagadja ezt a parázna és bűnös világot, de a legnagyobbat nyeri el, azt, hogy az Embernek Fia nem fogja őt szégyellni a végső ítéletkor az Ő mennyei Atyja előtt. Aki mindezeket tudja, annak nem nehéz az önmegtagadás, vagyis ellenállni gonosz kívánságainak és kísértéseinek. Persze a Gonosz körülöttünk jár, s mint ordító oroszlán keresi azt, akit elnyeljen. Persze a Gonosz bennünk van, mert ki-ki megkísérte-tik a saját gonosz kívánságai által. Persze nem oly könnyű dolog a világ kísértéseinek ellenállni, mikor az oly sok gyönyörrel csábít. A bennünk lévő indulat mindig kerülni akarja a keresztet. De Krisztus szava örök figyelmeztetés: „Mert valaki meg akarja tartani az ő életét, elveszti azt; valaki pedig elveszti az ő életét én érttem és az evangéliumért, az megtalálja azt.” (Mk 8,35) Különbben sem lehet a tanítvány nagyobb az ő mesterénél. Nem lehet gyáván elszaladni a keresztthordozás elöl, mint ahogy a legenda szerint Péter tette, aki az üldözések elöl menekülni akart Rómából, de a városból kijutva találkozott Jézussal, aki ellenkezőleg, épp a városba ment. Hová mész Uram? (Quo vadis Domine?) – kérdezte Péter. A Mester így felelt: Megyek a városba, hogy még egyszer feszítsenek meg, mert az én követőim félnek a keresztthordozástól. Jézus eltűnt Péter szemei elöl. Péter visszafordult a városba és vállalta a keresztthalált. A kérdés most ez: ki tudja így megtagadni önmagát? Ki tudja vállalni – ha kell – éppen a keresztet is? Csak az a keresztyén, aki újra és újra Jézussal jár és reá tekint. Csak az, ki napon-ta táplálkodik az Ige erejével s nem szűnik meg Isten erőt adó Szentlelkéért könyörögni s úgy készülni az úrvacsorára, nagypéntekre és húsvétra. Ámen.

A Felkent küldetése

Alapige 1Mózes 37,1–2b.12–14
Bibliaalvasás: Zsoltárok 142

Mózes 1. könyve Ábrahám családjának történetéről szól. A megkülönböztetett figyelem, amivel a szentíró közel 40 fejezeten át végigkíséri e család történetét azzal magyarázható, hogy benne mint közösségekben különös lelki fogékonyság találtott Isten minden kijelentése iránt. Az őstörténetekben (1Móz 1–11) olvasunk ugyan Énókról, akinek az idején kezdték segítségül hívni az Úrnak nevét. Olvasunk az igaz Noéről is. Az „igaz” jelző viszont, ami fedi mind a Noé, mind Énók magatartását, még mindig „csak” értelmes felismerés és magatartás, de nem lelki. Ábrahámtól kezdve tehát az Isten-ember közössége lelki síkra kerül át. Ezért ígéri Isten neki és utódainak az áldást.

A felolvasott igeszakaszban az Ábrahámtól számított 3. és 4. generáció kerül bemutatásra. Történetüknek bevezetőjét olvasva az az érzése támad az embernek, hogy az öreg Jákób is már csak annyiban engedelmes Istennek, hogy lakja a számára kijelölt földet, Kánaánt. Felcseperedett fiai pedig, mintha csupán hírből tudnának Istennek az ő dédapjuknak, Ábrahámnak tett ígéreteiről. Így távolról sem lehet szó arról, hogy mindennapi munkájukat szolgálatként végezzék.

Egészen biztos, hogy Jákób és utódainak történetében nem az Isten áldásával volt a baj. Valami mással: az áldást befogadó közösséggel.

Két dologról beszél ez az Ige.

1. *A közösség váltságba jutott.* Szépen rajzolódik ki Igénkben ennek két oka.

a) Az egyik ok a testvérek közti irigység. A nagy testvér irigykedett a kisebbikre. A nagyobbak a kisebbikre, Józsefekre. Pedig általában pont fordítva szokott lenni. A kicsi szokott a nagyra irigykedni. Itt a József-történetek kezdetén nem annyira az apai örökség a tét, hiszen mindegyik fiú atyja házában él és benne él az örökségben. Sokkal inkább a kisebbik iránt kimutatott atyai szeretet okozza a bajt, amit a nagyok megkülönböztetőnek éreznek. Ezért születik meg köztük a testvéririgység. Két szempontból is érdekes ez a részlet. 1) A „nagyobb” atyafiaik is az atyai háznál éltek és nekik ez nem volt elég. Az atyai háznál lenni azt jelentette: eledelt kapott mindenki. Ez az eledel bőséges is egyben (1Móz 26,12). Ráadásul atyjuk közelében is élhettek ezáltal. Hallhatták őt, láthatták őt. De a fiaknak ez nem elég. 2) A „nagy” jelszó itt a fiak közötti különbségből fakadó előnyökre is utal. Nagyobbak voltak, azaz fizikailag fejlettebbek, erősebbek is, esetleg tapasztaltabbak is a csak 17 éves Józsefnél, vagy az egészen zsenge korú Benjáminnal szemben. Mégis azt mondják magukban: mit ér ez az erő, vagy a felhalmozott tapasztalat? Nem látom hasznát.

Jákób nagyobb fiai önmagukból indulnak ki és így önmagukra nézve vonják le a következtetést: az, amit kapok az atyától, nem elég. Másfelől pedig, amit tőle már megkaptam, annak semmi hasznát nem veszem.

Az Újszövetség könyvei gyönyörűen fejtik ki azt az igazságot, hogy az ember valahányszor önmagából indul ki, mindig a fenti következtetésre jut. És az, amire ilyenkor eljut, az már lelki beszűkülés. Következésképpen így szól: Nem elég az, amit kaptam, ami pedig kilátásba van, annak nem sok hasznát látom. Nagy kérdése az Igének, hogy a fiak, akik az Atya közelében éltek, miért nem érezték magukon az Atya szeretetét. Pedig Isten Jákób fiainak is sokat adott és nekünk is mint Anyaszentegyháznak sokat ad Isten. Elsősorban éppen atyai szeretetet!

Többször és mindenekért Neki adjatok hálát!

b) A másik lényeges dolog a munkakonfliktus. Jákób tizenkét fia között nyilvánvalóan – elsősorban – korbelti különbségek voltak. Józsefről olvassuk, hogy csak tizenhét éves volt, Benjámint nála még kisebb. A többi tíz viszont kivétel nélkül korban is, no meg fizikailag is erősebb volt. Ha pedig ez így volt, akkor ez azt jelentette, hogy a fiak közül némelyek már alkalmasak voltak a nehéz fizikai munkát igénylő földművelés végzésére, mások viszont nem.

Nézzük meg, mi mindennel járt a „nagyobb” fiak élete. Először is koránkeléssel. A munkát, különösen annak, aki gyarapodni is akar, bizony reggel korán kell elkezdenie. Utána pedig kemény munkával kell folytatnia. Gondoljunk itt a gazdára, aki termését, a búzát zsákokba öntve, azokat nagy erővel megragadja, felemeli, cipeli.

De ha pásztorkodásra is fogták volna a dolgot, akkor is ugyanaz a kemény élet várja őket a nyájörzésben. Élni a pásztorok felelősségbeli megterheltségével és vigyázni a nyájat éjszakai szundikálásokkal, nem éppen leányálom. Jákób tíz fiának az élete ilyen volt. Ők valóban kemény munkát végeztek. Ezzel szemben Jákób két kisebbik fiának az élete mintha könnyebb volna. Először is ők otthon vannak. Nem kell korán kelniük, Különösebb felelősség sem terheli őket. A pásztorok álmatlan éjszakáit sem ismerik és ráadásul az egyik közülük még cifra köntösben is jár. Tulajdonképpen nem is a legkisebb körül van a baj, aki még zsenge korú, hanem a 17. évét betöltött Józseffel, aki fizikailag már alkalmas lehetne a mezeti munkák végzésére, de mégsem áll be a munkába.

Ezt mondták maguk közt a nagyobb testvérek: amióta eszünkét tudjuk, mindig ilyen kemény munkára rendelt az atyánk. Nekünk mindig a dolgok nehezebbik felét kellett megfognunk. Mi terheket hordoztunk. Sokszor mások helyett. Korán keltünk és álltunk munkába. Ha kellett zsákokat emeltünk, ha kellett a sok bajjal járó nyájat is mi őriztük! Hát ez nem igazság! Nekünk a nehéz élet jutott, másoknak bezzeg a könnyű!

Gyülekezetiileg itt egyrészt azokra kell gondolni, akik csak úgy „megszokásból” panaszkodnak. Másrészt viszont azokra, akiknek valódi okuk van a panaszra.

Mindkét emberfajtának ugyanaz a baja. Nem tudja a rendelkezésére álló erőkészletét jól kezelni. Az egyik lebecsüli azt és hozzá se fog semmihez, ezért aztán csak panaszkodik. Általában semmilyen munkát nem vállal. Sőt, panaszaival másokat is lebeszél a munkáról. A másik meg – ellenkezőleg –, mindenbe belefog. Erejét túlbecsüli. Azt gondolja, hogyha erő van, akkor minden megvan.

Meg kell tanulnunk erőkészletünkkel jól bánni. Gyakorlati észrevétel az, hogy Isten, amikor erőt ad nekünk, azt nem látja el használati utasítással, sem egy olyan cédulával, amire a kapott erő célirányos lenne feltüntetve.

Ezért kell hozzá fordulni szüntelen. Mivel Ő nemcsak azt tudja, hogy mire van szükségem, hanem azt is, hogy az erőt az adott szükségben éppen mire kell fordítanom. Egyszerűen bízzak abban, hogy Ő pontosan megjelöli azt a munkát, amire én újonnan erőt kaptam! És hogyha célirányosan kaptam, akkor meg célirányosan is használjam. De ne is sajnáltassam magam, hanem örömmel töltssem be feladatomat.

„Félelemmel és rettegéssel töltsétek be a ti hivatástokat.”

2. *Ez a közösség megváltásra szorul.* Erről szól az 1Móz 37,12–14. Szűkebb összefüggésben csak arról lehet szó, hogy Jákób mint fiai felett éberem (37,11) örökös apa kisebbik fiát, a kedvelt Józsefet békéltető szándékkal elküldi a nagyobbak közé. Ezt támasztja alá az a gondolat, amit Károli a fordításban nem ad vissza, de ami így hangzik: „eredj, lásd meg, hogy testvéreid békességben vannak-e?”

A feladat egyszerű és szép. Elmenni a testvérekhez a békesség szándékával és szavával, meglátni hogy miként vannak. Meglátogatni őket és hírt vinni nekik az atyai ház dolgairól. Szép feladat! De ha csak arra gondolunk, hogy Jákób fiai milyen érzelmeket

tápláltak József iránt, akkor mindjárt másként vélekedünk a feladat súlyáról. Gondoljuk csak meg: menne József küldöttként az atyjától, de az a közösség, melyben megjelenne, nem fogadná őt szívesen. Sőt be sem fogadná. Azért nem, mert, aki gyűlöletben él, az a békeiséget sem tudja megbecsülni. De mi lesz a sorsa Józsefnek, ha testvérei ilyen gyűlöletben élnek és ilyen érzelmeket táplálnak vele szemben?

József, ószövetségi összefüggésben, a Felkentet, Jézust példázza. Ezért mondhatjuk, hogy a 14. vers nagyszerűen körvonalazza Jézusnak, mint Isten Fiának, az e világ egészére kiterjesztett váltságtervét. És ebben valóban minden benne van, amiről az evangéliumok tüzetesen beszámolnak. Emberré kell lennie miérettünk, hírt kell vinnie az Atya hozzánk való szeretetéről, asztalközösséget kell vállalnia bűnös testvéreivel, hirdetni kell, hogy van bűnből való szabadulás Isten kegyelme által, a keresztet fel kell vennie, a halált is vállalnia kell, utána pedig következhet a feltámadás. Vajon hogyan fogadja majd a világ Isten Felkentjét és Megváltóját?

Atyjának engedelmességgel, József elindul testvéreihez.

Reminiscere vasárnapján mondjuk el szép imában: Uram, add, hogy tudjuk megbecsülni és szeretni azt, aki lelkünknek békeiséget és váltságot hoz Istentől és „vezess engem a Te igazságodban és taníts engem, mert Te vagy az én szabadító Istenem!” (Zsolt 25,6) Ámen.

Varga László
ny. lelkipásztor
Marosvásárhely

Uram, kihez mehetnénk?

Alapige: János 6,66–69
Bibliolvasás: Zsoltárok 81,1–8

Nehéz nap áll Jézus mögött. Előző nap adott kenyeret és halat ötezer embernek. Egyből ezrekre nőtt követőinek száma. Nem kellett hívni őket, jöttek maguktól. Hogyne jöttek volna: ingyen kenyeret lehetett kapni nála.

De Jézus nem folytatta a kenyérszétosztást. Komoly, kemény szavakkal beszélt Istenről, szolgálatáról, felelősségről, örök életéről. S a lelkes hívek hamar megunták. Ingyen kenyeret vártak, nem kemény beszédet. Felháborodtak, félbeszakították, egymást biztatva haraggal elvonultak.

Próbáljuk magunk elé képzelni a jelenetet: Ott áll Jézus egy kis dombon. Szomorúan nézi a távolodó zajos, káromkodó tömeget. Nem haragszik, sajnálja őket. Legdrágább kincseit tárta elébük, s ők koldusok maradtak. Hova rohannak? A testi nyomor mellé most szerzik be lelkük nyomorát, a hitetlenség, szeretetlenség, irigység, kapzsiság minden átkát. Talán majd egyszer visszatérnek. De addig?

Jézus mellett lehajtott fővel áll a tizenkét tanítvány. Talán bennük is felmerül a gondolat: Vajon nem a tömegnek van igaza? Vajon nem ér többet a kenyér, mint a beszéd?

S a magukra maradt tanítványokat halkán szólítja meg a Mester. Nem mentek utánuk ti is? Szabad, megtehetitek! Ő soha senkit nem kényszerített maga mellé. Senkit nem csábított haszonnal, se kenyérrel, se dicsőséggel. Akit hívott, szolgálatra, kereszt-hordozásra hívta. S rábízta, vállalja azt, vagy más utat választ magának.

Péter ott áll, s ahogy én képzelem, összefont karral, összevont szemöldökkel, szótlanul néz a tömeg után. A kérdésre felemeli a fejét, és Jézusra tekint. Nem dicsekszik, nem hízeleg, még csak nem is lelkesedik, nem is szidja az elmenőket. Szinte közömbö-

sen, köznapiasan, gyakorlatiasan szól a bizonyágtétele. Talán mennék mi is, Uram, de hová, kihez? Azokhoz, akik már százszor becsaptak? Akik mindent ígérnek, de teljesíteni semmit sem tudnak? Akik csodálatos jövőt ígérnek, s utána nyomorba taszítanak? Nektünk már volt alkalmunk megismerni Téged, Uram. Tudjuk, hogy Isten szeretetét, Isten áldását hozod. Te tetted értelmessé és értékessé koldus életünket. Te emeltd szemünket az örök élet csodálatos távlatai felé. Te tanítottál messzebbre látni az orrunknál és a gyomrunknál. Tőled tanultuk meg a szolgálatnak és a szeretetnek soha nem tapasztalt gyönyöreit. Nem megyünk, Uram! Itt a helyünk és megálljuk!

Testvéreim, sokan tódulnak manapság Jézushoz egy nagyobb darab kenyér, egy biztosabbnak látszó haszon reményében. De nem sokáig. Ahogy kiderül – márpedig kiderül –, hogy ez a reménység hiú ábránd, megint csak megcsappan az Őt érdekből keresők létszáma. Kiderül, hogy érdekből nem érdemes Vele menni. De csalódásért mindenki csak magát vádolhatja, hiszen az írás világosan beszél: „Ha csak ebben az életben reménykedünk a Krisztusban, minden embernél nyomorultabbak vagyunk.” S van-e nyomorultabb, mint a mai, csak a kenyérben reménykedő, s azt mindig újra elveszítő életünk?

De folytathatjuk. Megvan a jogunk, hogy tönkretegyük magunk s gyermekeink életét. Csak éppen ideje volna megtorpanni és megkérdezni: Van-e ennek értelme? Annyi utat végigpróbáltunk Isten nélkül, Isten ellenére, s mindig cseberből vederbe estünk.

Elég volt, testvéreim! Itt az ideje, hogy megtanuljuk Péter nyugodt helytállását. Ha nem akarunk végképp elpusztulni, meg kell értenünk, hogy életet csak az adhat, aki megteremtette. Csak Ő adhat életünknek értelmet, szépséget, örömet, boldogságot, mindent, amiért nem csak élni érdemes, de még elveszíteni is az életet, mert örökké tartó szeretete mindezt csak előlegképpen adja az örök boldogság elveszítetetlen ajándéka előtt.

A hitnek erre a nyugodt helytállására van ma a legnagyobb szükségünk. Az Istenben bízó egyén nyugalmára, akit nem ránthat magával a tömeg értelmetlensége. Aki, mint Péter, megismerte és tudja, hogy élete le van téve Isten kezébe, s azt onnan senki ki nem ragadhatja. És Krisztusra bízott, elveszítetetlen életét nyugodtan szánja rá a szolgálatra, a felelősségvállalásra. Mert attól kezdve, hogy Őt megismertük, az életünk már nem a miénk, hanem az Övé. Ő mondja meg, hogy mire, kiért, hogyan akarja felhasználni. De elveszíteni soha nem hagyja.

Hiszed-e ezt? – kérdi Krisztus sokszor az Őt keresőktől. Ha a válaszod még bizonytalan, Tőle kérd ezt a nyugodt, biztos hitet. Ő fogja megadni, Ő tesz képessé arra, hogy a tanítványok kicsi seregében is megállhass, és megtapasztald a benne bízók elveszítetetlen, elrabolhatatlan, halálon is túl mutató áldott boldogságát. Ámen.

Prédikáció Március 15-re

Enyedi Andor

Szivárvány a magyar égen

Alapige: 1Mózes 9,13–14

Ha nem is éppen a legszebb, de mindenesetre egyike a legszebb természeti jelenségeknek a szivárvány. Szép benne az, hogy borulat, nagy eső, zivatar, sokszor az eget elsötétítő, földet elborító felhőszakadás után tűnik fel az égen. Szép benne az, hogy tündöklő, káprázatos, változatos színekben pompázik, amelyek a borulat szürkésége, s a zivatar homálya után különösképpen gyönyörködtetik az emberi szemet. Szép benne, hogy merész ívelésével, óriási arányaival olyan, mintha az ég és a föld, Isten és az ember közé épített híd lenne. Van is költemény arról a gyermekről, aki elindult megkeresni a helyet, ahol a szivárvány hidján a földről az égbe lehet menni. S szép a szivárványban, hogy feltűnésével az emberi léleknek megkönnyebbülést szerez. Mikor a szivárványt látjuk, mér nem félünk úgy az esőtől, vihartól, mint azelőtt: mert tudjuk, hogy most már csak utó és futó záporok jöhetnek.

A szivárványról a felolvasott igében azt mondja Isten, hogy az jele annak a szövetségnek, amelyet Ő Noéval és házanépével, az özönvízből kimenekült élőlényekkel kötött. Jele és záloga a szivárvány annak az isteni ígéretnek, hogy az egész földet elborító, mindent elpusztító özönvíztől többet nem kell tartani.

Az a nap: 1848. március 15-e, amelyre e mai napon ünnepi érzések között emlékezünk, szintén úgy tűnik fel nekem és azt hiszem, mindnyájunknak, mint szivárvány a magyar égen.

Ebben a napban is az a szép, hogy borulat után jött. Mert elmondhatjuk, hogy az utolsó igaz magyar király, Mátyás halála után nehéz, évszázadokon át tartó felhő borult a magyarra. Felhő, amely elhomályosította a nemzet vezetőinek látását is, hogy féktelen önzésükben, kapzsiságukban, nagyravágyásukban, egymással való tülekedésükben, torzsalkodásukban inkább rombolták, mint építették a nemzeti életet. A hamarosan bekövetkezett porlázadás, ennek kegyetlen vérbe fojtása, azután a mohácsi vész már azt mutatták, hogy ez a nemzet vezetőivel együtt megérett a nagyszerű halálra, hol a temetkezés felett egy ország vérben áll s a sírt, hol nemzet süllyed el, népek veszik körül, s az ember millióinak szemében gyászkönny ül. A reformáció magyar hősei hányszor mondják, kiáltják, vallják: ideje már felébredned, te álmos, hályogos szemű magyar nép. Voltak ugyan ebben a borulatos időszakban is ihletett vezérei, szabadsághősei, látnokai a nemzetnek: a Bocskayak, Bethlenek, Zrínyiek, Thökölyek, Rákócziak személyében: de ezeknek irtózatossá birkózást, küzdelmet kellett vívni a hatalom túlnyomó erejével, kortársaik meg nem értésével, a magyar tömegek közönyével. S amit kívíntak, elértek ebben a küzdelemben, az is elmállott, megsemmisült, mikor ők eltűntek és nem védhették azt, amit elértek. Azt mondják ma a történelmi átértékelés emberei, hogy az a borulat jótékony volt a nemzetre, mert sok áldást árasztott reá s megvédte szélsőségekre, túlzásokra hajló természetének kísértéseitől, csapongásaitól s azok voltak a vak vezetők, lázadók, akik nemzeti jelszavaik viharágyúival ezt a borulatot a nemzet felől eloszlatni akarták. Azonban a mai faji ösztönünk, nemzeti érzésünk minden tudományoskodással szemben megsúgja nekünk, hogy igenis az a borulat idegen, ellenséges és veszélyt hozó volt reánk nézve. Századokon át sok hívős zuhatagot, pusztító orkánt, jégverést zúdított fejünkre: s ez a jég elverte a sok magyar vetést, ez az orkán kicsavarta a sok magyar

szálfát, ledöntötte oszlopainkat, letépte a fedelet és szétrombolta a kereteket, amelyek között a magyar élet kifejlődhetett és kibontakozhatott volna: ez a zuhatag, áradat hordta a magyar verejték, munka, szorgalom, gondolat és áldozat gyümölcsseit, értékeit. Mi a titka annak, hogy a magyar ember, aki külföldre, egészséges légkörbe kerülve, a természetes tehetségnek, életrevalóságnak, szorgalmas munkának, szívós kitartásnak, előretörésnek, boldogulásnak, érvényesülésnek, átlag fölé emelkedésnek csodálatos példáit mutatja fel, idehaza elmerül a hejehuja életbe, a Pató Pálos semmittevésbe, a fixre, a készre, a protekcióra, jószerencsére való támaszkodásba. Az, hogy a századokon át tartó borulat, ellenséges légkör a magyar lélekben kialakította és meggyökerezett az a felfogást: kár itt küzdeni, erőlködni, mert vagy a farkas esz meg, vagy a róka, de mindenképp mások prédái, zsákmányai vagyunk. S ez után a borulat után tűnt fel, az évszázados borúból ragyogott elő 1848. március 15-e. Ezt a napot talán nem is önmaga, a benne történtek, hanem az előzmények, a történelmi háttér teszi ragyogóvá, jelentőségteljessé, mint a szivárványt a megelőző, a lezajlott, a véget ért vihar.

S szép ez a nap azért, mert színek vannak benne. Kigyúlt arcok és kiomló vér pirossága, veres sipkák, égszínkék menték. Színes pántlikák, szalagok, amiket szerelmes leányok kötöttek csatába menő honvédek zászlójára. Tarka bokréták, amik együtt hulltak a porba vagy a sárba s együtt hervadtak el azokkal, akik a kalapjuknál vagy csákójuknál viselték őket. Élet pirossága, halál fehérsége, szuronyok és kardok csillogása, majd a világosi, aradi gyász mindent elborító feketesége csodálatosan színessé, változatossá, gazdaggá tesszik a március 15-ével megkezdődött magyar szabadságharc történetét. S ez a színpompa azt mutatja, hogy Isten nagy népnek választott ki bennünket. S ha nagyságunkat létszámban, a hatalom egyéb külsőségeiben a temérdek gátlás, elvesztés, akadály miatt nem tudtuk is más nemzetekhez hasonlóan kifejleszteni: nekünk a nagyrahivatottságunk magas szintjéről leszállani, eltörpülni, igényeinkről, történelmi szerepünkről lemondani soha sem szabad. Nekünk a mai nehéz helyzetben is úgy kell élni, mint a trónkövetelőnek, aki szegénységben, fogságban, számkivetettségben is tudatában él annak, hogy királyi jog, méltóság és elhivatás örököse. Úgy kell élni, mint elszegényedett úri családok élnek, s nehéz sorsban is megmaradva nemesnek, úrnak, finomnak és előkelőnek.

S szép 1848. március 15-e azért, mert megkönnyebbülést szerzett s szerez ma is a magyar léleknek: nagyságunk tudata mellé megtartásunk tudatát adja. Megbiztat arról, hogy mint ahogy a Tisza kiönt néha, jöhetnek a tatárjáráshoz, mohácsi vészhez hasonló megpróbáltatások, aminthogy jött is a mai helyzetben: de az egész magyarság létét fenyegető veszélytől nem kell tartanunk, ez a nemzet fenn fog maradni. Nincs és nem lesz igazuk azoknak, akik a nekik előnyösnek tetsző halálos ítéletet reánk kimondták, rajtuk mindenáron végrehajtani akarják. De nincs igazuk azoknak sem, akik idebent hajlandók már lemondani a nemzet jobb és szebb jövőjéről, sorsunk előnyösebb fordulásától. A mi megtartásunk bizonyos; nemcsak azért, mert a mai helyzet végképp nem látszik állandónak, maradandónak, mert naponként szaporodnak ügyünk, igazságunk barátai: de bizonyos azért, mert azt a hidat, amit a szivárvány mutat, Isten tényleg felépítette számunkra is Jézus Krisztusban. Őbenne hajlik Isten hozzánk és Őbenne van nekünk menetelünk Istenhez. Őbenne tárhatjuk fel sebeinket, panaszainkat, bajainkat, szükségünket Isten előtt, az Ő nevében találhatunk Istenben hű és hatalmas szövetségest, fellebezhetünk minden ellenségünkötől Őhöz és Őbenne és Őáltalán ébreszt Isten kegyelme bennünk hitet, amelynek mindenek lehetségesek; reménységet, amely soha senkit meg nem csal; szeretetet, amely győzni fog előbb-utóbb az ellenünk áskálódó, végromlásunkon munkálkodó, fondorkodó gyűlölet felett: győzni, diadalmaskodni fog azért, mert Istentől való, ami pedig Istentől van, az meggyőzi a világot. Ámen.

A nagy Király követségében. III. (Miskolc, 1938.) c. kötetből.

Prédikációk böjtfő ünnepére

Horváth Levente
Koloszvár

Csak könyörgéssel és böjtöléssel...

Alapige: Márk 9,28–29
Bibliolvasás: Márk 9,14–29

Kedves testvéreim, a böjtre vonatkozóan legtöbbször zavarba jövünk, hogy mi is a szerepe az életünkben, kell-e egyáltalán böjtölni vagy sem, ha igen, akkor sem tudjuk pontosan, hogy mi célt szolgáljon. Régebben azt hangoztatták, hogy a katolikusok és az ortodoxok szoktak böjtölni, de mi, a reformátusok nem böjtölünk egyáltalán, eltörölte és szükségtelenné tette a reformáció. Vajon tényleg így van-e?

Általában két véglet közt hányódik a keresztyének felfogása. Az egyik nézet szerint nagy szükség van rá, mint az önfegyelem gyakorlásának egyik módjára, az aszkézis egyik alapfeltételére. De a katolikus felfogás szerint is manapság egyre inkább belátják és azt hangoztatják, hogy nem a saját lelki erőnk és képességünk fejlesztéséhez van szükségünk rá, mintha ezáltal az isteni erényeket jobban el tudnánk sajátítani, mert ez más pogány vallások aszketikus gyakorlatainál szolgálja azt a célt, hogy az ember kegyelem nélkül és csupán a maga önerejéből felemelkedjen a szent élet magaslataira, hanem ahogy André Louf mondja: „Meggyőződés, hogy a monasztikus aszkézis kizárólag a szegény és gyenge emberek magatartása lehet – különben pogány aszkézis lenne –, akik minden reményüket a kegyelembe vetik.”

A másik végletes felfogás inkább minket, reformátusokat kísért, miszerint ha mi egyedül hit által és kegyelemből igazítottunk meg, akkor semmi szükség többé a böjtre, mert azzal nem lehet kiérdemelni a kegyelmet. Ez így igaz, nem lehet böjttel semmit se elérni, Istent se lehet semmiben befolyásolni, csakhogy ez még nem teszi szükségtelenné a böjtöt. Éppen úgy, ahogy a jó cselekedetek által nem lehet ugyan kiérdemelni Isten irgalmát irántunk, de ebből még nem következik, hogy ha a kegyelem elnyeréséhez szükséges, akkor többé semmi jót ne is cselekedjünk!

Mire tanít tehát az alapigénk? Jézus szükségesnek tartja mind a böjtöt, mind az imádságot. Együtt említi mind a kettőt, mikor a tanítványok a gyógyításra, segítségre való tehetetlenségük okára kérdeznek. Úgy is mondhatnánk, hogy voltaképpen ugyanazért szükséges a böjt, amiért az imádság. Ha Isten megadja mindazt, amire szükségünk van, és ha nem azért, mert a könyörgéssel ki lehetne valamit is kényszeríteni Tőle, akkor a hit által megigazult embernek szükségtelen ezután imádkoznia? Nyilván ezt a következtetést levonni vaskos tévedés volna. De ugyanígy érvelhetünk a böjtre vonatkozóan is. Nem azért szükséges böjtölnünk, hogy a magunk erejét fitogtatva a lelki élet és megszentelődés magasabb fokára jussunk, sem hogy a kísértésekkel szemben „kifejlesszünk” egy nagyobb lelki ellenállóképességet bennünk, még kevésbé, hogy lelki „akadályversenynek” fogjuk fel a hitéletet, hogy aztán legyen mivel dicsekedjünk a többi, „kevésbé erős” hívó emberhez képest, vagy hogy éppen „csúcsokat” állítsunk fel és így aranyérmekre és babérokra vadásszunk egy valamiféle, képzeletbeli lelki „olimpián”. Nem, ezért a rejtett, de valójában hiú dicsvágyért egyenesen bűn böjtölni!

Hogy megérthessük, mi az igazi böjt és mi célt szolgál, figyeljük meg a felolvasott történetet. Egy dolgot hadd bocsássak előre: csodálatosképpen úgy tűnik, Jézus azt sugallja, hogy ez a megrendülten kiáltó apa volt az egyetlen és nem a tanítványok, aki a könyörgésével és böjtölésével kiűzte az ördögöt a szerencsétlen fiúból. Még akkor is

igaz ez, ha az apa erről nem is vett tudomást, és ha egyértelműen Jézus szabadítja meg a fiát. Így még bájosabb az apa alázata, hitének gyors kibontakozása és önfeledt rácsodálkozása Jézus hatalmára. Gyertek, hadd vizsgáljuk meg, ha tényleg megáll, amit állítok az ige alapján.

I.

Mózes mikor leszáll a dicsőség hegyéről a népet eltévelyedve, a pogányságba visszacsuszorítva találja: bálványimádásba sülyedt. Mennyire adódik itt, felolvasott történetünk kapcsán is egy szembetűnő párhuzam: amikor Jézus lejön a megdicsősülés hegyéről a tanítványait Ő is tehetetleneknek, hitre képteleneknek találja, akik nem képesek a hozzájuk forduló kétségbeesett apa megszállott fián segíteni. Úgy érkezik tehát a megdicsősülés hegye után a démoni megszállás völgyébe, mint egy tábornok a harcot már-már feladó, szétvert serege körébe. A gyermek apja azzal a panasszal fogadja, hogy kértem a tanítványaidat, de képtelenek voltak segíteni. Ez nyilvánvalóvá teszi, hogy amikor Jézus hiányzik, semmit sem ér a tanítvány.

És mindez igaz, annak ellenére is, hogy a tanítványok egy része Jézussal együtt ereszkedik le a hegyről, tele Isten-élménnyel, hittel, bizakodással. Később mégis, ők is úgy látják, mi sem lettünk volna képesek kiűzni ezt a fajt, ez meghalad minket. Más-képp nem csatlakoztak volna a többihez, mikor azok megkérdik a Mestert: „Mi miért nem voltunk-vagyunk képesek e csoda véghezvitelére?”

Az apa és megszállott fia a völgy árnyékában a csüggesztő homály, az ördögi nyomás és a kiábrándító tanítványi erőtlenség láttán érzi magát képtelennek a hitre. Ezzel szemben a tanítványok a napos hegycsúcsról ereszkednek alá, bizakodók és úgy érzik képesek a hitre, később mégis csak felsülnek. Vajon miért? Mert mindkettő hangulathit, a körülmények befolyása alatt álló hit, nem lehet tehát csak rövid életű hit. Se a hegy-élmények, az Istennel való találkozás napfényes csúcsai nem képezhetik maradandóan és megingathatatlanul a hitünk alapjait, se a völgydepressziók, a körülmények kilátástalansága nem jogosíthatnak fel a hitünk elerőtlenedésére, ha az valóban élő, kizárólag Isten szavának fundamentumára támaszkodó hit lenne.

Így hát Jézus panasza nemcsak nemzedékére, ellenfeleire érvényes, de tanítványaira is illik, sőt nekik címzi elsősorban, még a vele, a hegyről, a hit magaslatáról leszálló három legkedvesebbére is áll: „Óh hitetlen nemzetség, meddig leszek még veletek? Meddig szenvedlek még titeket?” (19. v.) Nagy gond az, hogy Jézus közelében élő, szeretett tanítványai is milyen könnyen kishitűségükkel, tehetetlenségükkel, érzéketlenségükkel fájdalmasan és kiábrándítóan eltakarhatják mások elől Isten dicsőségét. Ismeretes, hogy Michelangelo homlokára erősített lámpával dolgozott, hogy nehogy árnyékot vessen saját alakja a mesterműre.

Jézus feddését hallva-megszívvelve, hitetlenségüket és tehetetlenségüket felismerve és elsiratva vajon nem elsősorban ők kellett volna könnyhullatással kiáltssanak és könyörögjenek: „Hiszünk Uram, légy segítségül a mi hitetlenségünknek!”

II.

Jézus mégsem maradt távol tőlük, hirtelen megjött, leérkezett a hegyről „a tanácstalan kishitűség kellős közepébe”. Megjött, mint mindig: váratlanul, ahogy mihozzánk is megjöhet és időnként el is jön. Váratlanul, meglepetésszerűen, de mindig idejében. Az Őbenne való hit ezért a pánik visszautasítása. Annak vagyunk a tanúi, hogy ekkor már

kezdenek lenyugodni a kedélyek, bár egyelőre semmit sem tett még, a végső győzelmet megelőzően.

Előáll a tanítványjaiból kiábrándult apa és a mestert is a tanítványok erőtlenségén és méltatlanságán keresztül szemlélve-megítélve (ha ilyenek a tanítványok, milyen lehet a mester? – mintha csak egyes mai kiábrándultakat hallanánk: „ha ilyen az egyház, minek Isten segítségét keresni, az egyház Urában ezek után hogy lehet hinni...” stb.) csalódottan és kételkedően, egyre fogyó reménnyel még megkérdezi: „Ha valamit tehetsz, légy segítségül nekünk, könyörülvén rajtunk.” (22. v.) Ha valamit tehetsz, bár nem sok esélyem maradt hinni, hogy Te különb lennél náluk. Szinte minden lehetőséget kipróbáltam, én is, társaid is megtettünk minden tőlünk telhetőt, a valószínűségek és lehetőségek határain belül, minek még a lehetetlenben bizakodni, legyünk csak reálisak. Úgy tűnik, levont minden következtetést és a valóság talaján helyesen vonta le azokat. Magatartása azt sugallja: Jézus, én megtettem mindent, Rajtad a sor, hogy bizonyítsd be isteni hatalmadat, ha ugyan van Neked olyan egyáltalán, de én már nem is nagyon hiszek benne.

Jézus azonban visszadobja a labdát: nem az a kérdés, hogy én megtehetem-e, ahhoz nem férhet kétség, hogy megtehetem, hanem az a kérdés, hogy te hiheted-e. Rajtad a sor. Ha te hiszed, és hiszed a tanítványaimmal esett keserű tapasztalataid ellenére, akkor minden lehetséges annak, aki hisz. (23. v.) Minden lehetséges, azaz a lehetetlen lehetséges a hívőnek. Mert a lehető a hitetlennek is lehetséges, azt elhinni a hitetlennek sem nehéz, ami a lehetőségek határain belül marad. De igazi hit szükséges ahhoz, ami meghaladja a lehető, ami embereknél lehetetlen, az lehetséges az Istennél. Ezt mondja a hitetlenkedő tanítványoknak a Máté 19,26-ban, amikor nehéz elhinniük, hogy valaki is mennybe juthat: „Embereknél ez lehetetlen, de Istennél minden lehetséges.” És a megtestesülés csodáján csodálkozó Máriának is így szól az angyal: „Az Istennél semmi sem lehetetlen” (Lk 1,37). (Vö. még Jób 42,2 és Jer 32,17!)

A csodák problémája: Krisztus szava szerint Istennek az nem probléma, hogy vajon megteheti, ill. megteszi-e, hanem ez az ember problémája, hogy vajon hiszi-e? A hit csodája így mindig megelőzi a cselekvés csodáját. Ezért kérdi a vakokat is Krisztus: „Hiszitek-e, hogy én ezt megcselekedhetem?” Igaza van Schlatternek: „A hitben két fő jellemzőt látunk: Istentől munkált és az embertől akart megnyilvánulást.”

Mikor igent mondanak, csak akkor mondja: „Legyen néktek a ti hitetek szerint” (Mt 9,29), és csak ez után teszi meg velük a (számukra) lehetetlent. Másutt azt mondja: „a te hited megtartott téged”. Az igazság az, hogy a hit tart (meg) minket, de Isten tartja a hitünket.

Nincs semmi dicsősége Istennek abban, ami emberileg lehetséges. Egy nagy tett mindig a nagy hit láthatóvá válása is egyúttal, a nagy hit pedig nem más, mint lehetetlennek tűnő tettek lehetővé tétele Ővele és Őáltala. (Mert: „nálam nélkül semmit sem cselekedhettek” – Jn 15,5.) Erre nézve is ígéretet tett Jézus: „Aki hisz énbenem, az is cselekszi majd azokat a cselekedeteket, amelyeket én cselekszem; és nagyobbakat is cselekszik azoknál; mert én az én Atyámhoz megyek.” (Jn 14,12) Isten a lehetetlenségek Istene, nem marad a lehetőségek körén belül.

Ezért követelhetta a fügefától a lehetetlent, azazhogy amikor nincs gyümölcserés ideje, akkor is teremjen, s ha nem teszi: megátkozható. Mert ezt a lehetetlent csak a lehetetlen dolgok Urával és Istenével lehet véghezvinni. Ha pedig nem tesszük, nincs mentségünk, mert hihettünk volna. Vele mindenre van erőnk, lehet vagy lehetett volna erőnk a Krisztusban, az ígéret szerint (I. Fil 4,13). Nem ahhoz a világossághoz mérten kéretünk számon, amink volt, hanem amink lehetett volna, ha kértük-igényeltük volna, azaz ha hitben az isteni ígérek alapján birtokba vettük volna. Minden talentumhoz

még egy annyit kell keresni, oda kell dobni a pénzváltók asztalára, hitben „megforgatva” meg kell „sokszorozni” a kegyelem asztalán. A hit annak eszköze, hogy az ember véges és bűnös tehetetlenségével az Isten végtelen hatalmára hagyatkozik.

III.

Drámai erővel szembesíti Jézus az apát a lehetetlenség Istenével számoló hit elengedhetetlen követelményével, ami nélkül nem hajlandó segíteni a fián. Nem csoda, hogy az apa felismeri, hogy ő képtelen erre a hitre. Akar hinni, de érzi, hogy ugyanakkor képtelen is rá. Ennek az iszonyú feszültsége könnyeket présel a szemébe és kiáltva fordul Jézushoz, hogy Jézus maga adja meg neki azt, amit Tőle követel, ezt az embert meghaladó hitet. Légy segítségül az én hitetlenségemnek, kiáltja, mert az én hitem hitetlenség ahhoz képest, amire szükség volna itt. Segítsd ezt a gyenge, törékeny nád hitem. Augustinus is így imádkozik: „Add meg, Uram, amit parancsolsz és utána parancsolj, amit akarsz!”

A 24. versben mintha azt mondaná az apa: „akarok így hinni, ahogy Te azt tőlem elvárod, a lehetetlenen is nevető hittel, de nem tudok, Te segíts Benned így hinni, hogy ne legyek én magam a fiam gyógyulásának akadálya...” Figyeljük meg, hogy a 22. versben még úgy kiáltott: légy segítségül nekünk (azaz fiainak és nekem), itt már csak így: nekem... Nem is a fiam van a legnagyobb bajban, hanem én, az én hitem nem működik úgy, ahogy kéne, belátom ezen múlik minden.

Mégis, milyen vigasztaló, hogy az, aki a hitet könnyek között esedezi-koldulja, az máris bírja azt az ő szívében! Hisz az akarat választhat a kételkedés és a hit között, még ha képtelen is azt akarni, amit Isten. De mert választhat, ezért felelős is az ember, hogy gyenge a hite vagy erős. Hogy képtelen, az könnyet sajtol ki az emberből, mert nem képes azt választani, amit akar. De Isten megadhatja!

Ha azt választjuk, hogy higgyünk, bár képtelenek vagyunk rá, de Istentől kolduljuk, akkor Isten mégis segíteni fog, mert a hit is kegyelem és kegyelem végső soron a hinni akarás is. Felismerte, hogy így is lehet imádkozni: Gyógyítsd meg a fiam, még akkor is, ha annyi a hitetlenség bennem legalább, mint amennyi hit megkérhetne Téged, hogy megtedd... Tőled kérem, amit Te tőlem kérsz, hisz a hit belőlem nem telik, Isten ajándéka.

Történetünk Máté evangéliumában elbeszélte változatában Jézus azt állítja, hogy e hit hiánya miatt nem tudtak tanítványai cselekedni és hozzáteszi, ha akkora hitetek volna, mint a mustármag, azt mondanátok a hegynek ugorjon a tengerbe és semmi sem volna lehetetlen nekik (vö. Mt 17,20). Némelyek azt hiszik addig kell erőlködnünk, amíg akkora hitünk lesz, mint egy hegy, hogy elmozdíthassunk egy mustármagot. Holott az Jézus örömhíre számunkra, hogy nem nagy hit kell, hanem egy nagy Istenbe vetett kis hit kell, és elég ahhoz is, hogy akár hegyeket is mozgasson.

A kárhozattól való megmeneküléshez is elég egy picike, nádszál törékenységű, a bűnbánat könnyhullatása és saját tehetetlenségünk felismerése közepette formálódó, töredelemből fakadó hit. Mert Ő a megtört nádat nem töri el, és a pislogó méceszt nem oltja ki. A kis hit is hit, mint ahogy a tűz egy kis szikrája is immár tűz. Ezért egy csöppnyi hit a bűnösök Megváltójában képessé tesz bennünket annyira örvendezni Krisztusban, hogy belátjuk: éppen az esendőségünk és gyengeségeink lesz az a platform, amelyen bemutatásra kerül az Isten kegyelme (Spurgeon), és ahol felragyoghat, hogy egyedül Őt illeti dicsőség, és nem minket. A hajszálerék megérzik, mikor emelkedik az ár, mikor érkezik a dagály... Te is, kedves testvérem, várakozz és hagyatkozz ezzel a te kevéske, tehetetlen hiteddel egyedül Jézusra!

IV.

Végül is, az apa könyörgésének és bőjtjének vagyunk a tanúi. Mintha az apa tette volna a csodát, csodára képtelen, de Istentől csodásan segített hitével... Ha hiszel, lehetséges lesz neked, hogy ez megtörténjen, még ez a faj is kimegy – ígéri meg neki Jézus. Megáldja az apát síró könyörgéssel, önmegtágadó bőjtöléssel, kételyekkel megküzdő hittel, tehetetlensége beismerésével, hogy egyedül Krisztusra szoruljon... ezért volt neki ez lehetséges és ezt látva a tanítványok megszégyenülten kérdik: mi miért nem tudtuk kiűzni? Ez a faj csak a hiteteken keresztül megy ki. Ez a szuverén Úr akarata. Mit meg nem adna Isten egy tökéletes hitnek, ha már egy ilyen tökéletlen és gyenge hitnek is többet ad, mint amit az kér tőle!

Egy ifjú szerzetes azzal a kéréssel fordult az apához: „Szeretnék holnap egy órával korábban felkelni. Higgye el, most már annyit gyakoroltam a lelki erőmet, odáig fejlesztettem lelki képességeimet és akaratomat, hogy most már képes vagyok rá!” Így felelt neki az öreg bölcs: „Ha képes vagy rá, akkor nincs rá szükséged. Akkor már semmi értelme. Mert hol állsz te akkor? A tökéletes igazak, az önhitt tökéletesek oldalán. Holott egészen más lett volna a helyzet, ha azt mondtad volna: Ez az én gyenge pontom, és érzem, hogy Isten arra hív, hogy e gyengeségen át csodát tegyen velem.”

Ez tehát az igazi bőjt titka, megtagadni magunktól a magunk lehetőségeibe, képességeibe, erejébe és dicsőségébe vetett hitet és egyedül Őreá hagyatkozni, hogy mindeért Övé legyen a dicsőség! Ámen.

Móra László Tibor

Kajántó

Bőjtölünk – talán megengesztelődik Isten

Alapige: Jónás 3,1–10

Bibliolvasás: Máté 6,5–18

A bőjt a református ember számára ellentmondásos ünnep. Kell-e bőjtölnöm vagy nem? – tesz fel sokszor a kérdést a gyülekezeti tagok, leginkább ott, ahol más felekezetűekkel egy közösségben él a református, és azt láthatja, hogy azok bőjtölnek. Megvannak számukra azok az egyházi előírások, amelyek megszabják, hogy mit szabad enniük és mit nem, milyen külsőségekben, ceremóniákban kell megnyilvánuljon a bőjt az ő számukra. Ezért sokszor abba a kísértésbe kerülnek gyülekezeteink tagjai, hogy a bőjt számukra külsőség lesz. Megtartoztatom magam bizonyos eledelektől, de ezzel el van intézve a dolog. Leróttam tartózkodásomat Isten előtt.

Jónás próféta könyvének a harmadik része a bőjtről szól. Arról, ami egy egész közösséget jellemez. Most, amikor bőjtő napján ünnepelünk, amikor együtt kiállunk az úrasztala mellé, hogy úrvacsorát vegyünk, ezt a közösségi, egy akarattal való bőjtöt kell megtanulnunk, ami a teljes bűnbánat, és aminek a következménye az, hogy Isten megengesztelődik.

1. A történet ismerős. Az Úr megszólítja Jónást, a prófétát, hogy menjen Ninivébe, és hirdesse annak pusztulását az ott levő bűn miatt. Jónás azonban menekül a küldetés elől. Hajóra száll, és Ninive helyett Táriszba indul. Isten elől azonban nem lehet elmenekülni, sem elbújni. Ezért figyelmezteti a prófétát előbb a viharral, utána a nagy hallal, ami elnyeli, és végül elviszi rendeltetési helyére, Ninivébe. Itt hangzik el a másodszori felszólítás Isten részéről: „hirdesd néki azt a beszédet, amit én parancsolok néked”. (Jón 3,2)

Miért kell Jónás hirdesse az Úr beszédét? Mert Ninive, a nagy város Isten városa. Neki terve van lakosaival. Isten számára nincsenek pogányok és nem pogányok, hanem csak olyanok, akik engedelmeskednek neki, vagy elutasítják akaratát. Ezért mondja Jézus a farizeusoknak, amikor azok jelt kérnek Tőle, hogy ott van Jónás jele, amelyben hitt Ninive népe, és akik az utolsó ítélet alkalmával kárhozzátatni fogják ezt a nemzedéket. (Mt 12,38–42)

Isten számára nincsenek eleve elvesztett személyek, közösségek, gyülekezetek. Ő még ad egy lehetőséget arra nézve, hogy hozzá tudjon menni az ember, megtalálja azt a keskeny ösvényt, amely lehet, hogy eleinte nehéznek tűnik, de biztos, hogy hozzá vezet. Sokszor sírunk és panaszkodunk, hogy milyen nehéz minden az életben. Panaszkodunk, mert a gyülekezeti élet sem zökkenőmentes. Ott vannak azok a súrlódások, amelyek sokszor ellehetetlenítik egy közösségnek a létét. Mit kell ilyenkor tenni? Mi a megoldás? Meghallani a próféciaát. Utána pedig úgy cselekedni, ahogy az Úr kéri.

2. Jónás nem tud már nem engedelmeskedni. A három nap és három éjjel, amit a hal gyomrában töltött, amikor volt ideje imádkozni és önvizsgálatot tartani, rádöbbenette a prófétát, hogy az Úr nem tréfál. Amit mond, azt beteljesíti, amit feladatként rendel, azt számon kéri. Ezért megy be a városba, és szól: „Még negyven nap, és elpusztul Ninive!” (4. vers) Egyet azonban nem tudott megtapasztalni. Isten kegyelmét, bocsánatát.

Meg kell halljuk Isten próféciaját. Még egy kis idő, és elpusztul „Ninive”, a nagy város, ahonnan a bűn szennyes habjai Isten szent trónusa lábait mossák (Babits). Még egy kevés idő, amit mi emberek nem tudunk, és elpusztul minden, „az egek tűzbe borulva felbomlanak, és az elemek égve megolvadnak!” (2Pt 3,12) Még egy kis idő, és ott kell megállnunk Isten színe előtt. Mi lesz akkor velünk? Mit fogunk tenni, mikor szólít minket az Úr? Elrejtőzünk, mind az első emberpár az Édenben, mikor szavát hallotta? (1Móz 3,10)

Szól hozzánk az Isten: még negyven nap, és... A kérdés az lehet, hogy mit jelenthet ez a negyven nap. Mit tenne az ember, ha megtudná, hogy másfél hónap múlva elpusztul minden, amit egy életen keresztül összegyűjtött, sőt, ő is meghal. Mindenki saját vérmérséklete és hite szerint élné meg ezt az időt. A várakozási időt. Ezt jelenti a negyven nap. Isten mintegy kimondatlanul felkéri Ninive népét arra, hogy ez idő alatt valamit cselekedjen, Ő majd eldönti, hogy erre mi lesz a válasza. Pusztulás vagy kegyelem.

Szól tehát hozzánk az Isten: még van egy kis idő a számotokra, hogy megkapjátok a kegyelmet, mert „könyörülő és irgalmas az Úr, késedelmes a haragja és nagy kegyelmű”. (Zsolt 103,8) Mi lehet az ember válasza erre?

3. Ninive népe megváltozik. Habár Isten nem mondja ki, szó szerint azt, hogy bűnbánatot kell tartani, a nép mégis ezt teszi.

„A niniveiek pedig hívének Istenben, és bűntöt hirdetének, és nagyjaiktól fogva kicsinyeikig zsákba öltözének.” (Jón 3,5) Amire az ember nem számított, az következett be. Bűnbánat. Elhitték azt, amit a próféta mondott. Kinek hittek ezek az emberek? Annak, aki három éjjel és három nap volt egy hal gyomrában. Ha a történetet nézzük, akkor azt tudjuk elmondani, hogy Jónással egy csoda történt. Ez a csoda is megerősíthette Ninive lakóit hitükben, hogy az addig számukra ismeretlen Isten akaratát elfogadják, sőt egyből higgyenek is benne.

Ki szól hozzánk? Az, akivel szintén csoda történt. Aki nem egy hal gyomrában töltött három napot és éjt, hanem a halálban, és onnan szabadult ki. Ezért figyelmeztet minket az ige: „ha az Ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveteket” (Zsid 3,7–8). Halljuk az Ő szavát. Mi van a szívünkben? Mi a mi válaszuk? Az-e ami a niniveieké, vagy a megkeményedés?

Mi tulajdonképpen a bűjt a református embernek? Az, amiről a mai ige szól. A niniveiek engedelmeskedtek az Isten parancsának, és bűnbánatot tartottak. A bűnbánatuk teljes volt. Nagyoktól fogva kicsinyekig mindannyian zsákba öltöztek (5. v.). Maga a király is ezt tette. Jó példával járt elől, sőt rendelettel meg is parancsolta alattvalóinak, hogy kövessék példáját, és kiáltanak Istenhez és hagyjanak fel addigi életükkel.

Mit kell tenni tehát a bűjt alkalmával? Három dolgot.

– Bűnbánatot tartani. Ez az első dolog. Azt, amiről a próféta így szól: „szíveteket szaggassátok meg, ne a ruháitokat, úgy térjete meg az Úrhoz, a ti Istenetekhez”. (Jóel 2,13)

– A második az Istenhez való kiáltás. „Szavamat Istenhez emelem és kiáltok; szavamat Istenhez emelem, hogy figyelmezzen reám” – írja a zsoltáros (Zsolt 77,2).

– A harmadik dolog pedig a gonosz útról és erőszakosságtól való megtérés. „Boldog ember az, aki nem jár gonoszok tanácsán, bűnösök útján meg nem áll, és csúfolódók székében nem ül” – olvashatjuk szintén a zsoltárok könyvében (Zsolt 1,1). Mindez nem más, mint lelki bűjt.

Mindezeket azért kell megtenni, mert „ki tudja? talán visszatér és megengesztelődik az Isten... és nem veszünk el!” (Jón 3,9) Amíg tart a kegyelmi idő, addig megengesztelődhet Isten, ha látja az ember részéről a lelki bűjtöt. A niniveiek reménykedtek. Bízta abban, hogy Isten megváltoztatja elhatározását, és nem pusztítja el őket, hogy Isten szeretete nagyobb, mint a haragja.

Most bűjtfő alkalmával azért vagyunk a templomban, mert reménykedünk és bízunk abban, hogy Isten szeretete, amit Krisztusban mutatott meg, sokkal nagyobb, mint az Ő haragja. Nem sújt minket, hanem rátekint alázatunkra és bűnbánatunkra, és így megmenekülhetünk.

4. A felolvasott ige megmutatja Isten válaszát is. „És látá Isten az ő cselekedeteiket, hogy megtértek az ő gonosz útjokról: és megbáná az Isten azt a gonoszt, amelyről mondá, hogy végrehajtja rajtok, és nem hajtá végre.” (10. v.)

Mit láthat Isten? A hitnek a gyümölcseit. Azokat a cselekedeteket, amelyek a hitből fakadnak. A niniveiek felhagytak addigi életvitelükkel, megtértek gonoszságukból, istenfélökké váltak. Mi, akik be vagyunk oltva a keresztség által Krisztusba, akikről azt írja a Káté, hogy „lehetetlen, hogy azok, akik igaz hit által Krisztusba oltattak, háládatosság gyümölcsét ne teremjék” (HK 64.), észre kell vegyük a mi életünkben Isten kegyelmét. Azt, hogy még tart a kegyelmi idő. De ha ezt a kegyelmet mindvégig élvezni akarjuk, a mi bűjtünk ne a külsőségekben nyilvánuljon meg, hanem az igazi bűnbánatban. Ámen.

A Genezáret partján

Ravasz László

Emlékezéseim*

(Részletek)

Teológiai fejlődésem

Ami most már az én „teológiámat” illeti, arról mindenekelőtt azt kell mondanom, hogy sohasem volt kész és sohasem volt lezárható. Nemcsak abban az általános, barthi értelemben nem, hogy minden teológia haladás az Ige felé, megközelítése az isteni igazságnak, hanem abban az értelemben is, hogy Böhm-től indultam el, Schweizeren, majd Troeltschön át mentem Kálvin felé; azután egyfelől az ébredési, másfelől a Niebergall–Rittelmeyer-i építő irány sөvénye között vándoroltam Brunner–Barth felé. ÚTKÖZBEN voltam teológus s egy pályán áthaladva mondtam el véleményemet Istenről, a világról, és az emberről s ezek egymás közötti viszonyáról. Időben elég hosszú út volt, végigfutott egész férfieletemen, immár több mint ötven éven át. Belsőleg már hosszabb, mert hitbéli fejlődésemnek, a Kegyelemben való lassú meggyökerezésemnek gondolati képe. Az óember megöklésének és az új felöltésének az állandó teológiai árnyéka. Azért hát csak az ítél meg engem, mint teológust, igazán, aki egész pályámat áttekinti s ebből a személyes elvből, egzisztenciából magyarázza. Ez érteti meg, miként lett a modern teológusból az Ige teológusa, az antropológia mint adott helyet a kizárólagos teológiai felfogásnak, miként került az élmény helyére a kijelentés, a kegyes tudat helyére az Ige, az életelvek helyére a megtérés és újjászületés; miként ment át a hangsúly a hiányérzetről a hálára, a felszabadulásról a szolgálatra, arról az örömről, hogy Isten az enyém, arra az örömről, hogy mi Istenéi vagyunk, az egyéniségről a közösségre, a szolgáló személyről a gyülekezetre s közben erről az időközi és átmeneti, hitható világról a láthatatlan, örökkévalóra, amely eszkatologikus jelenvalósággal jegyez el és koboz el a maga számára. Nem én vagyok hivatva arra, hogy ezt a teológiát méltassam vagy bíráljam. Nem eklektikus, mert belülről nőtt; nem talál rá sem a pietizmus, sem az ortodoxia, sem a modernség kategóriája. Mindegyik és egyik sem. Aki a kérdéstről többet akar tudni, tekintse meg a Franklin Társulat kiadásában 1941-ben megjelent könyvet. *Emlékkönyv Ravasz László hatvanadik életéve és dunamelléki püspökségének huszadik évfordulója alkalmából.* Írták tanítványai és munkatársai.

Hitéletem

Teológiai fejlődésemnél fontosabb lelki életem alakulása. Édesanyám – bár papleány volt – különösebb vallásos érzéseket nem táplált s ilyeneket bennem sem ápolt. Talán sokat mondok, ha azt mondom, hogy annak a 19. század második felében dívó erdélyi felvilágosodottságnak volt az ösztönszerű követője, amely a lelkészek igehirdetését és hitéletét jellemezte. Édesapám holtáig a székely földműves ember hitét gyakorolta, amely az anyámétól eltérően a templom szorgalmas látogatásában, úrvacsoravételében, esti imádság (Miatyánk) elmondásában nyilvánult meg. A vallástanítás nem tett reám semmi mélyebb benyomást: könnyű „tárgy” volt, ami nem okoz fejtörést. Udvarhelyt konfirmáltam egy nagyon tökéletlen öreg káplán vezetése mellett, de a konfir-

* Bp., 1992.

máció inkább kamaszkodásból állott, mint elmélyedésből. Hetedik, nyolcadik osztályos koromban inkább hitetlen voltam, mint nem, s Istenről homályos spekulációkban *gondolkoztam*, de közellétét nem éreztem, még kevésbé adtam át magam engedelmisségre. A teológiai főiskolán felébredt bennem egy intellektuális hit, inkább a modern teológia igazságainak hódoló logikai érzelem, mintsem hit és bizalom. 1909-ben Kálvin-tanulmányok rendítettek meg s azután Mott János személyes hatása. Az ő hatására kerültem bele egy fiatal emberekből álló társaságba, a keresztyén diákszövetség budapesti vezérkarába, amelynek akkor Victor János volt a vezetője. Felelősséget vállaltam az orbói diákkonferenciáért, szolgáltam más diákkonferenciákon, láttam és éreztem a Szentlélek megragadó és átalakító munkálkodását másokon és magamon. Megtettem a döntést és vállaltam következményeit magamra, családi helyzetemre. Egybeesett ez az esemény azzal a nagy megpróbáltatással, ami kisfiam süketnémaságával nehezedett reánk. Mint ahogy ez sem volt drámai lefolyású, egy belső feszültségnek teljes összeomlással és viharos talpraállással való feloldása, hanem egy ércigának a tudatosodása s lassú kivirágzása, mint az Áron vesszejének (4Móz 17,8): úgy az én megtérésem sem volt pillanatnyi, nem tudom naphoz vagy órához rögzíteni, de fokozatosan belső megvilágosodás, áthevülés, csúcsra érkezés, életem öntudatos beirányzása Krisztus felé, az Ő keresztyébe fogózás, a neki való teljesebb átadás, a benne való egyre mélyebb meggyökerezés. Ez táplálta és alakította teológiai gondolkozásomat, tanítói, igehirdetői és pásztori szolgálatomat.

Ezért teológiai tanulmányom sohasem volt öncélú tudományos munka. Azért foglalkoztam teológiával, hogy alkalmasabb legyek az igehirdetésre. Kontemplatív alaptermészetem mellett sem voltam spekulatív. Beszélni akartam. Írásaim is el nem mondott beszédek, ezért éreztek rajtam szigorú kritikusaim mindig valami szónokiasságot, pedig a rossz értelemben vett szónokiasság ellen egész életemben küzdöttem. [...]

Gyakorlati munkám

A kolozsvári teológiai fakultás tanárai szorosabb kapcsolatban éltek az egyházzal, mint a többiek általában. A 20. század első felében négy generáción át tanárból lett püspök; öt nemzedéken át főjegyző. A fakultás a kerület számfeletti, de vezér egyházmegyéje; véleménye döntő a kerület közfelfogásának kialakításában. Az ő kezükben volt az egyházi sajtó s Erdély az ő személyük és szolgálatuk által függött össze a Királyhágón inneni reformátussággal. Ha az Igazgatótanáccsal egyházpolitikai súrlódásba nem keveredett, szolgálatával Erdély reformátusságát s ezáltal Erdély magyarságát helyesnek tartott irányba terelhetette. Mindez a pro formaságon kívül nagyon sok munkát adott azoknak, akik erre a szolgálatra vállalkoztak s állandóan fenyegetett az a kísértés, hogy az egyházi munka elvonja a professzorokat a tanári és tudományos munkától. Mivel ez a kérdés az én életemnek is nagy kérdése volt, csak az elfogulatlan történetírás adhat reá választ.

Igehirdetés

IGEHIRDETŐ munkám. Eleinte nagy ünnepeken, vagy nagy alkalmakkor prédikáltam, rendszerint a Farkas utcai templomban, ahol szolgálatomat is kezdtem. De a többi gyülekezet is hívott s én ilyen hívásokra nem tudtam nemet mondani. De már korán bevezettük a Teológia dísztermében az ún. akadémiai istentiszteleteket az ifjúság és érdeklődő gyülekezet számára. Ebben a szolgálatban részt vett a püspök, de nem vett részt Pokoly József és Bartók György. Rendesen előre megállapítottuk a textusokat. (Az istentisztelet időben nem esett össze semmi más istentisztelettel.) Már kevés olyan va-

sárnapom volt, amelyről szabadon rendelkeztem. Ezeket nagy buzgósággal foglalták le Erdély nagy és kis gyülekezetei s én válogatás nélkül mentem, ahová mehettem. Ezért óráimat úgy osztottam el, hogy szombaton és hétfőn szabad legyen s óramulasztás nélkül mehessek a gyülekezetekbe. A Teológia költségvetésébe felvett 400 Ft-ot útiköltség címen s én kiszállásaimról beadtam az úti számlát – a kerületi szabályrendelet szigorú megtartásával – a gazdasági felügyelőhöz (napi 12 K napidíj, fél II. osztályú vasúti jegy), s így a kiszállási költség nem terhelt sem engem, sem a gyülekezetet. Mikor Barabás Samu [kolozsvári esperes] Magyar utcai lelkipásztor kijött Erdélyből, hogy Trianon ellen agitáljon: parókiáját mi vállaltuk négyen: Kecskeméthy, Révész, Makkal és én úgy, hogy mindegyikünk egy-egy hétig az összes funkciókat végeztük. Nekem nagyon jó iskola volt. Eladdig legtöbbször magas műveltségű gyülekezeteknek prédikáltam (a Farkas utcai, az akadémiai), a Magyar utcai gyülekezet pedig földművelőkből (ún. hóstáti földészekből) állott. Tanulmányt csináltam belőle, hogyan lehet a legmagasabb igazságokat a legegyszerűbb embereknek is érthető módon elmondani. Szokásban volt ott, hogy templomozás után a templomkertben a gyülekezet elöljáróival elbeszélget a lelkész. Éppen ezt tettük, mikor haragos arccal köszönés nélkül elcsörtet mellettünk Tárkányi uram, egyik első gazda és presbiter. Ez bizonyosan reám haragudott meg, s már küldöm is Bartos uramat, a gondnokot, kérdezze meg, miért haragszik? Kisvártatva jő vissza a gondnok csendes mosollyal.

– Azt mondta, nem jó többet templomba.

– Miért?

– Az Isten se látott olyan papot – dohogta –, már aludni sem lehet tőle a templomban. Muszáj figyelni.

Homiletikai levegőben éltem, jártam, keltem. Pénteken a homiletikai szemináriumban egy textus feldolgozása. Vasárnap Kolozsvárt vagy vidéken igehirdetés. Vasárnap este bibliaóra fiatal (segédlelkész) barátaimmal. Szombat este minden negyedik héten praeces [könyörgés, hét végi hálaadó istentisztelet] a diáksággal és a tanári családokkal. A legátusoknak én írtam a beszédeiket s kiadatlan prédikációmát különösen a fiatalabb nemzedék szabadon mondotta Erdély szószékein, sőt egy kis körülmétélés vagy betoldás után még az unitárius templomokban is. [...]

Tanítványaim

Nem volna teljes ez a fejezet, ha külön meg nem emlékeznék *tanítványaimról*. Az a Gondviselés dolga volt, hogy professzorságom első tíz évében összegyűlt Kolozsvárt a huszadik század első felében a kelet-magyarországi reformátusságot vezető vagy tanító minden jelentős személy. Három, illetve négy püspök telt ki közülök: Révész Imre, Makkai Sándor, Vásárhelyi János és Nagy Ferenc. (Állandó püspökhelyettes.) Professzorok: Varga Zsigmond, Nagy Géza, Imre Lajos, Musnai László, Tavaszy Sándor, Gönczy Lajos, Mátyás Ernő, Nagy András, Juhász Albert. Korán meghalt, de a legragyogóbbak közé tartozott Vásárhelyi József. Maksay Albert már nem volt tanítványom. Ő az orvoskarról jött át, de mint orvosnövendék a Teológián lakott. Azoknak a lelkipásztoroknak a nevét nem is sorolom fel, akik az átlagon magasra felülemelkedtek s a lelkipásztori gyakorlatban új típust képviseltek. Öröm volt ezekkel a fiúkkal foglalkozni. Még az iskolapadokban ültek, amikor megszövdött köztünk az élet egyik legerősebb és legtartósabb kapcsolata, az, amely a tanítót tanítványával fűzi össze. Ez a viszony igen sokkal később a legbensőbb barátsággá melededett s volt e seregből nem egy, aki később az elmélet vagy a gyakorlat egyik-másik kérdésében tanítóm lett. Budapestre költözésemmel a munkaközöség megszűnt köztünk, de a lelki közösség annál erősebb lett.

Alkalmi prédikációk

Ifjúsági bibliaóra

Móra László Tibor
Kajántó

„Tegyetek tanítványokká minden népeket.”

Pogánymisszió

Alapige: Apostolok Cselekedetei 10,1–16

Az előző bibliaórákon már hallottunk arról, hogy Filep, illetve az apostolok elkezdték a pogánymissziót. Lassan kezdtek eleget tenni a krisztusi parancsnak, hogy tegyenek tanítványokká minden népeket. Ott volt a samáriai munka, amit Filep kezdett el, majd az apostolok folytattak, illetve a szerencsen komornyik megkeresztelése. Mindedig azonban nem hangzott el ilyen egyértelműen, valósággal szájba rágva, mint a mai igében. Egy római százados az, aki keresztül Isten üzen Péternek, hogy a missziót nemcsak Izrael eltévedt juhai között kell végezni, hanem széles e világon.

Vajon az első perctől kezdve, miért nem a pogányokat célozták meg a tanítványok az igehirdetéssel? Bennünk még nagyon eleven volt a több évszázados hagyomány, hogy a hitéhez ragaszkodó izraelita nem vállal közösséget pogánnyal. Ez tisztátalanná teszi őt. Ők elsősorban izraeliták voltak, és mindaz ellenére, hogy Jézus mellett „jártak iskolába”, amit évszázadokon keresztül az őseik megélték, nem tudott eltűnni egyik napról a másikra. Ezért kellett Isten nagyon képletesen megmutassa, hogy elékezett az ideje annak, hogy nyissanak a nem zsidók felé is.

Két látomás közé épül a felolvasott ige. (Ugyanúgy, ahogy az előző bibliaórán is két látomásról lehetett beszélni, amikor Saulus és Anániás találkozott.) Az egyik látomás Kornéliuszé, a római századosé, aki mindenben megmutatta a zsidó nép iránti szeretetét, a másik Péteré, akit az apostolok mindannyian vezetőjüknek tekintettek, akire hallgattak.

1. Kornéliusz látomása

Mielőtt Kornéliusz látomásával foglalkozunk, előbb tisztáznunk kell néhány dolgot, ami közelebb visz ennek az embernek a megismeréséhez. Így megtudjuk, hogy Isten miért rajta keresztül üzen Péternek, hogy vele induljon el a pogánymisszió.

Ki volt Kornéliusz? Az igéből csak annyit tudunk meg róla, hogy római százados, aki az itáliai seregnek volt a tagja. Cézareába lakik családjával együtt, és az ottani zsidók istenfélőnek mondják. Lehet, hogy e jellemzés mögött ott van az, hogy Kornéliusz prozelita volt. Nem metéltkedett körül, mert pogánynak számított, de vállalta a zsidó néppel való közösséget (István a prozeliták zsinagógájában is prédikált, mielőtt megkövezték volna). Ezt az is bizonyítja, hogy alamizsnát ad és imádkozik. Mind a két dolog a mózesi törvényben benne volt, és Izrael fiai buzgón gyakorolták. Származása és foglalkozása ellenére kegyes és istenfélő. (Sokan megszegyenítenek titeket a pogányok közül – mondja Jézus – és előbb jutnak be a mennyek országába. Mt 21,43)

Istenfélelmére a válasz az, hogy maga az Úr szólítja meg, és egy látomásban elmondja, hogy mit tegyen. Megjelenik egy angyal, aki nevéen szólítja a századost. Az író

azt is megírja, hogy mindez napközben történik. Nem valamilyen álomról van szó, amit az ember alvás közben lát és reggel felébredve újra átgondol, hanem látomásról, Isten angyalának a megjelenéséről. Valakit, aki Isten akaratát cselekszi, megszólít az Úr. Megjelenésével megint valamilyen csoda történik. A törvény bástyája leomlik az evangélium előtt.

Isten napjainkban is meg tud szólítani minket. Ha imádkozunk, ha az Ő akarata szerint élünk, akkor meg kell hogy halljuk, észre kell hogy vegyük az Ő megszólító szavát, amely szól hozzánk az igén keresztül, és amely megmutatja, hogy mit kell tennünk.

Az isteni parancs az, hogy Kornéliusz hívja magához Pétert, aki a Simon házában lakott, Joppében. A kb. 50 km-es útra olyan szolgálait, illetve katonáit küldi, akik maguk is istenfélők, akikre rá lehet bízni ezt a fontos küldetést. Útra kelnek, de mielőtt találkoznának Péterrel, bekövetkezik a másik látomás.

2. Péter látomása

Simon Péter déli 12 órakor fent van házigazdája házában a tetőteraszán. Ott imádkozik. Bevonul a „belső szobába”, a csendbe, és „beszélget” Istennel.

Péter megmutatja, példázza, hogy imádkozni mindig lehet a nap bármely órájában, ha az ember meg tudja teremteni azt a lelki környezetet, ahol el tud csendesedni.

Miután befejezi imáját, vissza akar indulni a házba, hogy ebédeljen. Ekkor vele is különös dolog történik. Isten maga szólítja meg őt. A megszólítás egyben elragadtatás is. (Akárcsak Jánosnak Pátosz szigetén.) Különös dolgot lát. Lepedő ereszkedik le az égből, négy sarkától fogva, és benne vannak mindazok az állatok, csúszómászók, madarak, amelyeket Isten teremtett. Eddig nincs semmi baj. A gond akkor kezdődik, mikor megszólal a mennyei hang: „öld és egyél”. Az állatok között voltak tisztátalanok is. A mózesi törvény megtiltja, hogy a zsidó ember tisztátalan állatot egyék (3Móz 11). Péter annak ellenére, hogy Krisztust követi, megmarad Izrael fiának, aki megtartja a törvényt. Nem tud, nem is akar elszakadni a hagyományoktól. Ami tisztátalan, ahhoz nem szabad nyúlni, azt nem szabad megenni, mert én magam is tisztátalanná válok. Péter védekezik „soha nem ettem tisztátalant”. Számára még érthetetlen mindaz, ami vele történik. De Isten ezzel az egyháza jövőjét mutatja meg.

A látomás nem a tiszta és tisztátalan állatok közötti különbség eltörlését mutatja, hanem azt, hogy Isten Jézus halála által eltörölte a határt a magát tisztának valló Péter és az ószövetségi törvény szerint tisztátalan pogányok között. Erre mondja később Pál, hogy Isten színe előtt nincs különbség zsidó és görög, szolga és szabad között (Róm 10,12; Gal 3,28). Krisztus vére mindenki számára egyformán a megváltás ereje.

Ez az ige rámutat egy nagyon aktuális dologra, ami korunkban mind jobban és jobban megjelenik. A közösség nem vállalása, a másik kirekesztése, megbélyegzése anyanyelvű, bőrszíne, kultúrája miatt. De ez vonatkozik a konkrét gyülekezeti életre, vagy az ifjúság életére is. Nem vállalom a másikkal a közösséget, mert... és soroljuk az érveket: részeges, de én...; parázna, de én...; hazudik, de én...; lop, de én...; káromkodik, de én... Ugyanez ott van a másik oldalon is sokszor vádként, sokszor gúnyként.

Mit mond minderre Isten? Előtte mindannyian egyformák vagyunk. A különbség csak nálunk van. A másik ember el nem fogadása a mi beszűkült gondolkodásunk gyümölcse. Ha Péter és a többi apostol nem indult volna el, hogy a pogányok között is munkálkodjon, akkor mi nem lennénk keresztyének.

Mi a mi feladatunk? Az, ami az apostoloké. Imádság. Elindulni és mások számára elvinni az örömhírt. Vállalva a másokkal való közösséget. Erre maga Jézus mutatott

példát, aki a bűnösök, vámszedők mellé is leült, és számukra is elhozta a bűnbocsánatot.

Vitaindító kérdések:

1. Biztos hallottatok arról, hogy a történelem során mennyi viszontagságon mentek keresztül azok, akik vállalkoztak a missziói munkára. Mit gondoltok, miért tették ezt?

Mi szükséges ahhoz, hogy valaki misszionárius legyen?

2. Szükség van napjainkban a misszióra? Szerintetek a missziót csak a nem keresztyének között kell-e folytatni, vagy a látszat keresztyének között is (alkoholisták, kábítószerek, börtönben levők stb. között)?

3. Miért van az, hogy egyes neoprotesztáns felekezetek, szekták oly nagy hangsúlyt helyeznek a misszióra? (Lásd például a Jehova tanúit.)

4. Észre tudjuk-e venni, amikor Isten szól hozzánk az ígén keresztül, vagy inkább „látomásokat” szeretnénk látni? Vannak-e napjainkban olyan látomások, mint amilyről az íge beszél?

5. Tiszta és tisztátalan. Mit értetek ti ezeken a fogalmakon?

Presbiteri bibliaóra

A presbiteri bibliaóra tematikája

6. Szakszerűen építkezni.

Bibliamagyarázat: Sziszik József: *Kinek a dicsőségére építünk?* 1Móz 11,19.

A jövőnek vagyunk munkatársai.

Van amikor a drágább az olcsó!

Csak jó szakembereket vegyünk igénybe.

Művészeti szempontok – helyi érdekek.

Az elszámolások pontossága, hitelessége. Aranykönyv.

Minden körülmények között Istené kell legyen a dicsőség!

Sziszik József

Kőszegremete

Kinek a dicsőségére építünk?

Alapige: 1Mózes 11,1–9

Bibliolvasás: Zsoltárok 31,1–7

„Az Úr pedig leszálla, hogy lássa a várost és a tornyot, melyet építenek vala az embereknek fiai.” Magas látogatás történik most a bábeli építkezésnél. A legfelsőbb építészeti felügyelő a látogató. Bejelentetlenül és meglepetésszerűen jelenik meg. Arról az Úrról van szó, akiről bölcs Salamon azt mondta: „Ha az Úr nem építi a házat, hiába dolgoznak azon annak építői.” „Hiába néktek korán felkelnetek, későn feküdnötök, fáradsággal szerzett kenyeret ennetek! Szerelmesének álmában ad eleget.”

I.

Hát Isten valóban észreveszi a mi építőmunkánkat? Érdeklődést mutat iránta? Részt akar venni a mi építkező fáradozásunkban? Ez az, ami a legkívánatosabb lenne. „Az Úr

pedig leszálla...” – ha Isten jön, akkor nem akar ki jön. Ez örvendetes esemény. Tehát örömmüzenet az, amikor itt erről olvasunk.

Isten örül az emberek tevékenységének. Egyáltalán nem úgy áll a dolog, hogy Istennek nem tetszik a mi munkakészségünk, szorgalmunk és buzgóságunk. Már az első embernek nemcsak megengedte, hanem kifejezetten meg is parancsolta, hogy művelje a kertet Édenben. Noénak ugyanazt újból megismétli és megerősíti, külön az özönvíz utáni időre vonatkozóan. Ennek így kell lennie. Ez Isten akaratja és e munkára áldását adja.

A Babel tornyának építésénél is, mint mindennél ami emberi, nem minden akarat elvetendő és gonosz. Egy mindenestre látható azok közül az indítékok közül, ami arra a gondolatra vitte őket, hogy ilyen tornyot és várost építsenek. Ami erre a különös vállalkozásra okot adott nekik, az részben jogos és érthető aggodalom. „Íme e nép egy s... egy a nyelve” – halljuk itt. Jó az, amit ezzel ajándékol nyertek. Minden szétágazás és sokféleség ellenére megmaradt számukra a nyelv egysége, ez a mód az egymás megértésére. Éppen ez az egyik oka annak, amiért hozzáfognak az építéshez. Ezzel vélik megmenteni értékes kultúrájukat. A népesség széthullásának egy közös művel akarnak gátat vetni. Egy nép akarnak lenni és semmiféle veszedelemben nem akarnak elválni egymástól. Ki vehetné ezt tőlük zokon? Sőt mi magunk is szeretnénk ilyen építő, közösségi munkában részt venni. Íme az ember állhatatossága, melyet Isten ismer el szavaival: „bizony semmi sem gátolja, hogy véghez ne vigyenek mindent, amit elgondoltak magukban”. Felületes munkával való megelégedést nem lehet ezeknek az építőknek szemére vetni. Amikor az a veszély fenyeget, hogy elszéledünk az egész föld színén, akkor az ember mindig kész az áldozatra. A fenyegető veszély egységgé forrasztja össze őket, ahogyan népeknél szokott történni háború kitörése előtt. A műnek sikerülnie kell.

II.

De. Itt az ideje, hogy arról is beszéljünk, amit Isten akar és készül véghezvinni itt. A bábéli toronyépítők gazda nélkül akarják számításukat véghezvinni. Egységre törekszenek, de Isten nélkül. Isten nélküli emberek ők és azok is akarnak maradni. Magukat akarják Isten helyére ültetni és így önmaguk körül forog minden ténykedésük. Ahelyett, hogy az örökkévaló Istenben hinnének, ahelyett, hogy Isten nevét dicsőítsék, maguknak akarnak nevet szerezni, önmagukat akarják örökkévalóvá tenni. Tervük és építésük eredménye, ott Babelben csúcspont akart lenni: az Isten elleni csúcspont tevékenysége. „Jertek, építsünk magunknak várost és tornyot, melynek teteje az eget érje.” Az ősi kísértő befolyása alá kerültek: „Olyanok lesztek, mint Isten.”

Itt az alkalom rá, hogy megdöbbenjünk azon a felfedezésen: milyen sokrétű lények vagyunk mi, emberek. A sok jóakarattal együtt, ideáljaink mellett, lelkünk másik rétegében befolyás, érvényesülés, hatalom és dicsőség utáni éhség lappang. Az emberi léleknek ezeket a mélységeit fedi fel és állítja elénk a Babel tornya építésének ősi története. Isten nélkül nyilvánvalóan ilyen az ember. Nemcsak akkor volt ez a helyzet, hanem ma is sokszor ugyanaz. Isten védi az embert saját magától. Ezért az elhatározása: „Nem szálljunk alá, és zavarjuk ott össze nyelvöket, hogy meg ne értsék egymás beszédét.” Isten a viszály szellemét küldi közéjük. Nem értik meg többé egymást és nem lesznek egyik többé. Éppen az történik meg, amit minden eszközzel próbáltak megakadályozni: „És elszéledés onnan őket az Úr az egész földnek színére: és megszűnének építeni a várost.” Építési betiltás a mennyből. Rettentően bosszantó. Miért jár el így

Isten? Féltékeny az ember önállóságára? Nem tudja elszenvedni, hogy nélkülözhetővé váljék? Sajnálja tőlünk, hogy Nélküle mi magunk is véghezvihatunk egyet-mást?

Arcátlan félreértés! Mintha Isten a maga érdekében szállna alá! Érettünk és miattunk történik az, hogy Isten időnként alászáll. Isten nagyon jól tudja, hogy minden, amit az emberek Nélküle végeznek, az előbb vagy utóbb az ember hátrányára és kárara válik. Az istenellenes cselekvésben, emberellenes bacilus rejtőzik, ami megfertőzi az embert. Minél magasabbra tornyosul az Isten nélküli cselekvés, annál mélyebb és elkerülhetetlenebb a bukás. Egyszerűen nem lehet elképzelni, mi lett volna abból a nemzedékből, ha Isten akadály nélkül engedte volna felépíteni azt a tornyot, amelynek a teteje az eget éri. Alászállásával, beavatkozásával védelmébe veszi az Isten nélküli nemzedéket önmagával szemben. Amikor Isten alászáll, az a mi üdvünkre történik, még akkor is, ha ítélet történik is ott. Isten szeretet az ítéletben is és ott igazán az!

III.

A bábéli toronyépítés története olyan tény elé állít bennünket, amely minden idők emberének igen súlyos problémát jelent. Mi hozzá vagyunk szokva, hogy a jó munka zátonyra futását az emberi gonoszság számlájára írjuk. Itt pedig azt az érthetetlen dolgot halljuk, hogy egy nemzedék tönkremerhet ideális céljai és törekvései miatt is, ha a jót Isten nélkül, saját erejéből próbálja megvalósítani. Az ember romlásba juthat bűnei miatt. De erényei miatt is! Az ember élhet az Örök Üdvösség, Krisztus mellett és mégis nélküle. Van valami mélyen megalázó abban, hogy az ember legjobb szándéka ellenére is zátonyra futhat. Itt azonban nagyon vigyázzunk arra, hogy e felismerés el ne csüggyessen bennünket egészen. Isten gondolata felőlünk békesség. A sikertelenségnek, Isten gondolata és akarata szerint, nem kárhoztatásunkra, hanem üdvösségünkre kell szolgálnia.

Az utolsó és egyben döntő szót a bábéli toronyépítés ügyében Isten Jézus Krisztusban mondta ki. Amikor az idő betelt, Isten alászállott Jézus Krisztusban. Éppen amiatt, mert tudta, hogy mi zátonyra fogunk futni. És a torony és város építését Ő maga vette kezébe, hogy a mi megfeneklett létünket megmentse. Aligha véletlen, hogy a világ Megváltója, Isten országának építője ezen a földön egy építőmunkás alakjában élt közöttünk. Ő alászállott a legalsó mélységig, ahol a kereszt gerendájára feszítették. Ott a kereszten helyezte el Isten az Ő országának alapkövét. Krisztus keresztje a népek számára középpont, amelyet már Ézsaiás próféta látott egykor, amidőn a föld minden nemzetsége útra kel és egybegyűjtetik. Azóta Isten minden nép között az elkezdett építőmunkáját teljességre akarja vinni. Isten építi az Ő országát és nekünk embereknek ott kell lennünk ebben a munkában. Amikor az első pünkösd napja érkezett, akkor újból bekövetkezett Isten semmihez sem hasonlítható alászállása. Jeruzsálemben akkor sok nép képviselője együtt volt és ők hallották saját nyelvükön Isten nagyságos dolgait. Nem emberek, hanem Isten tetteit. Isten az, aki a földön nagy nevet szerzett.

Isten folytatja az Ő városának és tornyának építését a világ végezetéig. Amikor befejezi az építést, még egyszer, utoljára, alá fog szállani hatalommal és dicsőséggel és elébe gyűjtetnek mind a népek. Amikor ott kettéválasztja a népeket, Isten azt akarja, hogy azok között legyünk, akiknek azt mondja: „Jertek, én atyámnak áldottai, örököljétek ez országot, amely számotokra készítettett a világ megalapítása óta.” Ámen.

Rádiópédikáció

Sógor Sándor
Kolozsvár–Hidelve

A váltságul adott élet

Alapige: Máté 20,28

Eben az Igében Krisztus Urunk beszél önmagáról. Megmondja miért jött e világba. Azért, hogy szolgáljon és adja az Ő életét váltságul sokakért. Szenvedéseire való emlékezésünkben sokra értékeltjük önfeláldozó szolgálatának felbecsülhetetlen értékeit, mellyel megváltotta a bűnös embert. A világba való eljövételének a célját sokan félreértették. Családjának tagjai és közeli tanítványai sem láttak világosan. A vele találkozók világi uralmat vártak Tőle, azt, hogy állítsa helyre Izrael dicsőséges országát, s abban követőivel együtt uralkodjék. Jézusnak újból és újból ki kellett ábrándítania az így gondolkozókat, sőt a téves váradalmak elhárítása érdekében háromszor is egészen határozottan szólott arról, hogy szenvedés vár reá, halálra kárhoztatják, megcsúfolják és keresztre feszítik – de harmadnap feltámad. Péter hevesen tiltakozott Jézusnak ilyen jövendölése ellen: „Mentsen Isten, Uram! Nem eshetik ez meg veled!” Jézus nagyon keményen szólt reá: „Távozz tőlem Sátán; bántásomra vagy nékem, mert nem gondolsz Isten dolgaira, hanem az emberi dolgokra.” (Mt 16,22–23) A többi tanítvány sem értette meg a szenvedés titkait.

Harmadszori kijelentése után történt, hogy Zebedeus felesége kérte Jézust: egyik fiát ültesse majd jobbára, a másikat pedig baljára az Ő országában, tehát részesítse előnyben őket, mert Jakab és János hűségük után megérdemlik. A Zebedeus fiak kérésével kapcsolatban mondta Jézus magáról a mai Igét: „Az embernek fia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy Ő szolgáljon és adja az Ő életét váltságul sokakért.” Ő nem a világi nagyságok útján jár, akik uralkodnak, akik kiszolgálják magukat, akik abban mutatják meg hatalmukat, hogy mindenkit akaratum teljesítésére kényszerítenek. Az Ő uralkodása más: alázatosságban, szeretetben, szolgálatban valósul meg, mert Ő „nem tekintette zsákmánynak azt, hogy Ő az Istennel egyenlő, hanem önmagát megüresíté, szolgálai formát vévén föl, emberekhez hasonlónak lévén... megalázta magát, engedelmes lévén haláláig, mégpedig a keresztfának haláláig”. (Fil 2,6–8) Hogyan megy végbe ez a szolgálat? A lábmosás története szerint vállalja a rabszolgai munkát, példát adva a tanítványoknak. Szenvedésének, megaláztatásának útjain elviseli a farizeusok és írástudók támadásait, alaptalan bírálatait. Gonoszságukra hosszútűréssel válaszol. A tanítványok kételkedését, bizalmatlanságát, tagadását és árulását csalódva fogadja. Ingadozó, alvó tanítványai körében buzgó lélekkel imádkozik, az Atya oltalmába helyezi életét, sorsát: „úgy legyen, amint te akarsz Atyám!” Ártatlan léteire alázatosan fogadja a gonosztevőknek járó büntetést, megbocsát keresztre feszítő ellenségeinek és imádkozik azokért. Ennyi szolgálat után vállalja a legnehezebbet, életét adja érettünk a golgotai kereszten. „Halálával, váltságával, minden büntől feloldoz.” A váltság tényét akkor értjük meg igazán, ha az emberrablás dolgaira gondolunk. Az emberrablók csak akkor bocsátják szabadon foglyukat, ha a kiszabott váltságdíjat kifizetik érte. Óriási összeget fizetnek egy-egy ártatlan ember szabadulásáért. Minket a bűn rabolt el és tart fogságban. A váltságdíj a bűnért való megfizetés. Erre a bűnös ember képtelen. Jézus, a nem bűnös fizeti ki a váltságdíjat. Ő adja áldozatul magát, csak hogy megmenten. Kiket? Sokakat. Az egész világ bűneit magára veszi és elhordozza. Azoknak bűneit, akik befo-

gadják Őt. Ugyanakkor sokan nem fogadják el ezt a kegyelmet, továbbra is rabságban maradnak. Amint a babiloni fogságból sokan nem jöttek haza, így maradnak sokan a bűn és kárhozat rabságában, akik nem hallják Jézus hívogatását és nem közelednek irgalmasságához.

Mégis nagy azoknak a száma, akik hallgatnak Krisztusra, akik neki adják át életüket. Az ilyenek vállalják a példa követését, bár nem tudják megközelíteni Krisztus Urunk emberfeletti áldozatának színvonalát, de igyekeznek hasonlónak lenni Hozzá a hivatás betöltésében. Hitvallásunk szerint az ilyen emberek a megváltás után érzik saját életükben a Szentlélek munkálkodását, aki minket megújít és hálaadó életre vezérel, hogy mi is szolgáljunk másokért, valósítsunk meg valamit környezetünkben abból a sok jóból, amit Jézus áldozatában megmutatott. Álljunk a betegek mellé és imádkozzunk gyógyulásukért, vásároljunk orvosságot részükre, ápoljuk és erősítsük őket. Álljunk az özvegyek, árvák, szegények, koldusok mellé, vigyünk hozzájuk jó szót és mindennapi kenyeret. Álljunk az elhagyottak mellé – kiknek gyermekei elmenekültek szülőföldjükről. Legyünk fiaik és leányaik helyett fiaik és leányaik az árván maradt öregeknek. Együttérzésünkkel legyünk ott a temetéseken, vigasztaljuk a gyászolókat.

Ma mi vagyunk a Jézus tanítványai. Minket hív a szolgálatra. Ezért ne csak magunknak éljünk, hanem önfeláldozó módon szolgáljunk, amint Bódás János szép verse is tanítja:

Van öröm, amely soha nem apad
s ez az öröm: add másoknak magad.
Míg élsz magadat mindig adhatod.
Adj jó szót, vigaszt, ha van falatot,
derűt, tudást, vagy békülő kezét.
Mindez tiéd. Vesd másba s nézheted,
hogy nő vetésed, hozva dús kalászt
s meggazdagítva lelked asztalát.
Csoda történik: minél többet adsz,
te magad annál gazdagabb maradsz!

Kedves testvéreim! Legyetek ilyen örvendező tanítványok. Ámen.

Keresztelési igehirdetés

Mihály István

Szatmárudivari

Úgy legyen – ámen

Alapige: Máté 28,18–20

Ebben a teremtett világban mindennek rendelt ideje van. Ez az elrendelés nem emberek akarátának függvénye, hanem Isten bölcsességének és szeretetének következménye.

Úgy tetszett Istennek, hogy ezt az előttünk lévő házaspárt a rendelt időben megajándékozza e földön lehetséges legnagyobb ajándékkal, egy új élettel, egy gyermekkel. Isten ajándékoz, ám az „ajándék” sorsát figyelemmel és gondviselésével kívánja kísér-

ni, hogy az el ne vesszen, hanem szüntelen gyarapodjék. Isten a cél érdekében kezdeményez valamit. Hozzájuk megy Jézus és szól. Itt és most hozzátok, hozzánk jött a Fel-tamadott és szól, parancsolja ugyanazt, amit kétezer évvel ezelőtt a tanítványoknak. Parancsol, nem azért, mert ezt megteheti, hanem azért, mert nagyon fontos, drága, vé-rén már megváltott kincsről van szó – ami nem veszhet el.

„Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön...” – ez a hivatkozási alap. Én sem, te sem és senki, akiknek szól, nem térhetünk ki előle. A megszólítottak, mint aki- ket Isten az Ő drága kincsének – a gyermeknek – sáfárjául választott, kötelesek va- gyunk meghallgatni és megcselekedni vonatkozó rendelkezéseit is! A parancs így hang- zik: „Tegyetek tanítványokká minden népeket...” Isten nem engedi meg, hogy ajándéka elkallódjék. Ezért gondoskodik arról, hogy alkalmas eszközök által a gyermeket a maga tanítványává, követőjévé tegye. Ez a felelősségteljes feladat vár mostantól reátok, reánk – amit a Mindenható számon tart és számon is kér.

A tanítvánnyá tétel első, talán könnyebbnek látszó része a gyermek megkeresztelése a Szentháromság Isten nevében, Krisztus érettünk hullatott vérenek külső jegye által, hogy ott legyen az Ő eljegyzésének pecsétje a gyermek homlokán és lelkén, bizonyosá- gául annak, hogy Hozzá tartozik, és Tőle senki és semmi el nem szakaszthatja. Jó tudni és ezzel a bizonyossággal indulni a kincs őrzésére, gyarapítására, hogy a halált legyőző Krisztus az útítársunk, segítségünk!

A tanítvánnyá tétel második, nehezebb követelményét így fogalmazza meg Jézus: „tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek...” Itt jönnek a kérdések, mert mi magunk, a parancs elfogadói, akik szeretnők és akarjuk azt teljesíte- ni, tudatában vagyunk annak, hogy gyarlók vagyunk, képtelenek arra, hogy megtartsuk, még inkább, hogy megtartassuk mindazt, amit Ő parancsolt nekünk. Márpedig a gyer- mek kezében az első könyv, amelyből nem számok és betűk, hanem az élet titkait- rejtelmeit sajátíthatja el, az a hozzátartozók életvitele, példája. A lehetetlennek tűnő elvárást lehetségessé teszi, megoldja a parancsot adó Jézus a keresztség szereztetési ígéjének záróakkordjában, azzal az ígéretével, amely így hangzik: ha ti készek vagytok a magatok részéről az én rendelkezéseimet megtartani, akkor „...én tiveletek vagyok min- den napon, a világ végezetéig”. Ez, az Ő közöttünk való szüntelen jelenléte tartotta meg nemzedékről nemzedékre a földön küzdő Anyaszentegyházat. Általa nyertük mi is szent hitünket, és általa tudjuk továbbítani ezt a hitet az utánunk jövő nemzedéknek. Ezt a hitközösséget, amely megtartatásunk egyetlen alapja és záloga, Isten örökre fenn akarja tartani. Én, talán te is, mi, az emberek vagyunk azok, akik ezt a szövetséget sokszor felrúgjuk. Isten nélkül, törvényeink korlátai nélkül szabadabbnak, könnyebbnek tűnik az élet. Pedig az Ő parancsai nem korlátozni kívánnak szabadságunkban, de sokkal in- kább megvédeni az általunk látni sem akart veszedelemtől, pusztulástól. Próbáljuk azért életünket Hozzá szabni, hogy ne legyünk kénytelenek csalódásaink mélységéből segít- ségért majd ugyancsak Hozzá kiáltani. Induljunk Vele együtt. Őrizzük e drága kincset Vele együtt, hogy Vele együtt eleget tehesünk az ige parancsának, hogy Őáltala min- den álmunk, amelyet e gyermek jövőjéről megálmodtunk valósággá lehessen, hogy jó és hú sáfároknak találassunk az Úr előtt, s hogy e kincsért, e gyermekért elhangzó buz- gó imádságainkra Ő, a Mindenható Atya mondja: Úgy legyen! Ámen.

Esketési igehirdetés

Sándor Endre

Vámosújfalú

„Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!”

Alapige: 1Korinthus 16,14

Kérdezhetné az ember: lehet-e egyáltalán másképp? Lehet úgy élni, hogy az ember szíve nincs tele szeretettel a másik iránt? Lehet bármit is úgy tenni, hogy nem szeretetből teszem? Sajnos a történelem, a körülöttünk élő világ nagyon sok példát sorol arról, hogy milyen rettenetes az, amikor az emberek gyűlölettől vezetve cselekszenek. Nem kivétel a keresztyén ember sem. A Bibliában is látunk erre példát: Filemon keresztyén ember volt, a szolgája mégis elszökött tőle, mert akiben nincs szeretet, attól az emberek elfordulnak. Isten Igéje útravalóul mondja: „Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!”

Mindent, amit tesztek, a szeretet határozzon meg – lehetséges ez? Isten Igéje kijelenti, hogy igen. S a környező versek arra is választ adnak, hogyan: „Álljatok meg a hitben.” Egyedül a hit lehet az alapja annak, hogy mindig szeretet legyen a szívünkben. A hit abban, hogy minden cselekedetünk Isten szeme előtt megy végbe. Az Ószövetségben sok példát látunk arra, hogy a szerződéseket nem írták le, hiszen tudták, hogy az Úr hallotta a kimondott szót és azt be kell tartani. Az egész életünket éljük úgy, hogy tudjuk: Isten jelen van, látja a lelkem, az életem. Csak akkor valósíthatom meg, hogy minden dolgom szeretetben menjen végbe, ha tudom azt, hogy Isten az, aki előtt történik az életem.

Nagyon fontos, különösen nektek, lelkész házaspárnak, hogy valóban minden dolgotok szeretetben menjen végbe. Hisz nektek másokat is a szeretetre, a boldog életre kell vezetni. Ha ti ketten rendben vagytok, ha a szeretet ott van mindkettőtök szívében, csak akkor tudjátok ezt a szeretetet kisugározni abba a gyülekezetbe, arra a munkahelyre, ahova a Mindenható benneteket állít. De milyen forrásból meríthetünk? Isten maga mondja, hogy „az Isten szeretet”. Tőle kell szeretetet kérni és nyerni, napról napra feltölteni. Nekünk nincs szeretetünk. Olyan sokszor vagyunk durvák és ridegek, és azokhoz vagyunk a legszeretlenebbek és leghálátlanabbak, akik a legközelebb állnak hozzánk! Jó lenne napról napra feltölteni abból a szeretetből, ami a Mindenható Istentől sugárzik.

Minden dolgotok szeretetben menjen végbe – nemcsak a családban, hanem a gyülekezetben, a városban is. Még a törvényeket is lehet szeretettel megközelíteni. Ha ti szeretitek egymást, legyen ez a szeretet érezhető egyházban, gyülekezetben, világban, mindenütt. És ne felejtsetek el, hogy ez az Ige arról szól, hogy ne csak az egyik szeresse a másikat, hanem többes számban: „Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!” Nem lehet várni a szeretetet, ahogy Ady írja: „Szeretném, ha szeretnének.” Nem várhatja sem a menyasszony, sem a vőlegény, hogy a másik szeresse. Nem az a kérdés, hogy a másik szeret-e, hiszen mindenkinek lehet rossz napja, amikor nagyon fáradt és kedvetlen, s olyankor nagyon fontos, hogy a másikban több szeretet legyen. Nem várni kell, hogy szeressenek, hanem szeretni kell, mert ha nem, akkor a szeretet hiányában rideggé válik az élet és testi betegség és nyomorúság lesz belőle. Egy távol-keleti történet arról mesél, hogy élt egyszer két világszép kisasszony. Az egyiket feleségül vette a szultán, a másikat pedig egy kereskedő. Az idő múltával a szultán felesége szemlátomást betegedett,

öregedett, tönkrement. A kereskedő felesége pedig gyönyörű szép volt és virult. A szultán rá is kérdezett a kereskedőre, hogy mi a titka, az pedig ezt felelte: Én a számmal etetem a feleségemet. A szultán ezt nem értette meg, de hatalmánál fogva megparancsolta, hogy cseréljenek feleséget. Az eredmény nagyon meglepte, mert volt felesége a kereskedő mellett helyrejött, kivirult, egyre szebb lett, a szultán új felesége pedig sorvadt, tönkrement, mint a vágott virág. Rákérdezett a kereskedőre, és az megint ezt mondta: Én az ajkammal etetem a feleségemet. Rákérdezett a szultán, hogy hogyan. Hát úgy, hogy esténként leülünk és mesélek neki. Fogjuk egymás kezét és énekelünk. Mi ez? Szeretet. A szultánnak nem volt ideje figyelni a feleségére. A kereskedő pedig törődött a feleségével, együtt voltak mindenben.

Ma is látjuk, hogy milyen sok bajnak a családban van a gyökere. Ne így legyen nálatok! Minden dolgokat szeretetben menjen végbe a családban, az egyházban, a társadalomban, ahol éltek. Nincs szeretetetek önmagatoktól, de a szeretet forrása Isten, ahogy énekeljük: „Isten szívén megpihenve, forrjon szívünk egybe hát!” Ámen.

(2002. augusztus 3-án Vámosújfaluban, Sándor Emese és Christian Wagner esküvőjén.)

Temetési igehirdetés

Bak Áron
Kecsetkisfalud

Isten hatalmas szeretete

Alapige: Zsoltárok 34,19–20

Gyászoló testvéreim! Végtiszteességet tevő keresztyén gyülekezet! A 226. ének harmadik verse azt mondja: „Közel az Úr Isten a töredelmes szívekhez, És a sérelmes lelkekhez Segítséget viszen; Gyakran megsokasul nyomora itt az igaznak, De akik mindvégig bíznak, Kimentí majd az Úr!” Az énekünknek ez a versszaka a Szentírásban úgy hangzik, ahogy a 34. zsoltár 19–20. versében hallottuk: „Közel van az Úr a megtört szívekhez, és megsegíti a sebhedt lelkeket. Sok baja van az igaznak, de valamennyiből kimentí az Úr!” Ezt az ígét láttam én valamikor egy úrasztali terítőn, amit egy olyan özvegyasszony hímzett, akinek a háborúban esett el a férje, s neki gyenge asszonyi erejével kellett felnevelnie árván maradt kicsiny gyermekeit. Magára kellett vállalnia minden munkának, terhét és az életnek gondját, aminek hordozására Isten segítségével nem is olyan sok idővel azelőtt a férjével ketten vállalkoztak.

Ez volt az oka annak, hogy ezen a temetési istentiszteleten Isten vigasztaló szavát ennek a zsoltárigének az alapján halljuk. Ez az ige ugyanis elsősorban Istenről beszél nekünk és arról, hogy Ő miképpen cselekszik az irgalmassága és az irántunk való szánakozása szerint. De beszél arról is, hogy mennyire megpróbált életű emberek vagyunk mi, s ezekben a próbákban mennyire sóvárogva várjuk és kérjük Isten kegyelmes segítségét. Mert tudhatjuk, s ha még mindig nem tudjuk elég jól, akkor még örökké megtanulhatjuk, hogy milyen ereje és hatalma van Isten szeretetének. Olyan ereje és hatalma, hogy „akik mindvégig bíznak, kimentí majd az Úr!”

Az este a virrasztóban hallottuk a 102. zsoltárból, hogy Isten „odafordult a gyámoltalanok imádsága felé, és azoknak imádságát meg nem utálta. Irattassék meg ez a következő nemzedéknek, és a teremtett nép dicsérni fogja az Urat.” (18–19. v.) Istennek

igéje pedig meg van írva nekünk. Mert mi már a következő nemzedék vagyunk, a teremtenő nép, és láthatjuk a szüleink, nagyszüleink és minden ősrünk életéből, hogy igaz, amit Isten nekünk önmagáról és rólunk mond. Mert azt mondja, hogy Ő ugyanaz marad, és az Ő esztendei nem fogynak. De az Ő szolgálóinak fiai megmaradnak és az Ő magvok erősen megáll. (Zsolt 102,28–29)

1. Az esztendei elfogytak özvegy Balássi Dénesné, született Vass Juliánna testvérünknek. Pedig majdnem 91 évre telt azoknak a száma. S amikor mi ezt halljuk, akkor csendes belenyugvással fogadjuk el Isten akaratát. Azonban a csendes megnyugvás mögött ott van bennünk a félelem, hogy apránként, vagy éppen egészen váratlan hirtelenséggel a mi esztendeink is elfogyhatnak. Mert akármikor jöhet a halál. Ott van mögöttünk az élet, annak eltelt napjaival – s minden nap a maga vétkével, hibájával, vagy bűnével, amit akarva vagy akaratlan elkövettünk. Előttünk pedig a halál. Ez pedig félelemmel tölt el minket. Még a legnagyobb bánatban és keserűségben is, amikor azt gondoljuk, hogy nem bírjuk hordozni az élet terhét s jobb lenne már nem is lenni. Még akkor is félelemmel tölt el minket a halál. Mert tudjuk, testvéreim, hogy az *élet Isten ajándéka!* S nemcsak jelentéktelen, kis, emlékeztető ajándék, hanem olyan, ami azt jelenti nekünk, hogy élhetünk! S ezt az életet kitöltheti a jóság, a szeretet, minden emberi gondoskodás, békesség és igazság – s mindaz, ami boldogságnak számít előttünk. És mi védjük, óvjuk és őrizzük ezt az életet, Istennek ajándékát. A halál pedig megsemmisítéssel fenyegeti.

Sokszor fenyegette az eltelt hosszú esztendők alatt az elhunyt testvérünket is. Haton voltak testvérek, de már csak ketten élnek közülük, 19 éves volt, amikor idejött férjhez Lókodból, a Várhegy túlsó oldaláról, s 72 esztendőt töltött a mi gyülekezetünkben. Igaz, hogy házasságuk kezdetén városban vállaltak szolgálatot a jobb megélhetés reményében és csak hosszú évek múltán kerültek ismét haza. De ezek az esztendők nem voltak gondtalanok, sem próba nélküliek. Három gyermeküket temették el akkor kicsiny korban. Szembe kellett nézniük a halállal, testvéreim, mert az ott volt előttük! Gyermeket elveszíteni pedig olyan dolog, ami megtöri az édesanya szívét. Töredelmessé teszi akkor is, ha egészen kicsiny korban veszíti el, hátha még felnőtt korban. Mert azért hozta a világra, hogy annak élete legyen. Olyan élete, amilyennel Isten ajándékoz meg minden embert, hogy annak az életnek során megismerhesse Isten közelségének és segítségének a jóságát, vigasztalását! A hazajövetelük után nemsokára megint szembe kellett néznie az előttük levő halállal. A férjét, három gyermek apját elvitték a frontra s ott hadifogságba esett. A fogolyvonaton pedig meghalt. Idegen földre temették. És neki, a feleségnek s a gyermekeinek – a következő nemzedéknek –, s aztán az unokáknak és dédunokáknak, a teremtenő népnek még csak a lehetősége sem adatott meg, hogy a sírját meglássák. Esztendők múltán tudta meg csak pontosan, hogy mi történt, amikor a fogságból megszabadult társak idehaza elmondották azt. S az ilyen találkozás a halállal nemcsak a szívet töri meg és teszi töredelmessé, hanem a lelket is megsebz. Olyan sebet ejt rajta, ami, ha be is gyógyul, a helye örökké meglátszik. És meg is látszott, testvéreim, 52 esztendőn, majdnem két emberöltőn keresztül. Mert ennyi ideig élt özvegységben, nevelte fél, adta férjhez, vagy házásította ki a gyermekeit. S ha mégis megért 90 és fél esztendőt, akkor az azért volt, mert tudta és hitte, hogy „közel van az Úr a megtört szívekhez, és megsegíti a sebhedt lelkeket!” Istennek a hozzánk szóló és minket vigasztaló igéje nem hiábavaló beszéd, hanem biztató, megújító és erőt adó szó. Életünk minden idejében, és akármilyen helyzetében jó szívvel és hálával fogadhatjuk el, mert nyerjük belőle Isten vigasztaló közelségét és megsegítő szeretetét!

2. „Sok baja van az igaznak, de valamennyiből kiment az Úr!” És ez is beteljesedett az elhunyt életében. Özvegyen, kis gyermekekkel hogy tudta volna győzni a munkát, és hogyan tudta volna hordozni a rászakadt terheket, ha Isten nem menti ki valamennyi bajból!? Ő tisztában volt azzal, hogy az élet Isten ajándéka, s nem azért adta, hogy megtört szívvel és sebhedt lélekkel elveszítsük a reményt, hanem azért, hogy a sok baj között is hozzá forduljunk segítségért. S az elhunyt tudta ezt. Sokszor fordult oda Istenhez. Isten pedig közel volt hozzá, megsegítette és valamennyi bajból kimentette. Látta maga körül a gyermekeit és családjukat. Szívén viselte unokáinak és azok gyermekeinek sorsát, életét. Megbékélten mondhatta, hogy mégsem hagyta el őt Isten. Majdnem 91 esztendő ennek a bizonyossága. Életének a mi szemünkben hosszú esztendei igazolják, amit a zsoltárigékből hallunk. Mert Isten nemcsak egy élet esztendei alatt ment ki minket a bajból, hanem az élet valamennyi bajából kiment, amikor visszahív magához. Azért, hogy azzal a reménységgel álljunk majd oda szent színe elé, hogy méltóztat minket az Ő látására. Amikor egészen teljessé és hiánytalanná teszi az életet, amiben megtört szívvel, sebzett lélekkel sok mindent hiányolva járunk, hogy Szent Fia által az Ő örökévalóságából részesedjünk! Ámen.

Egy kislány és a tetőfedő

Minden könyörgéssel és esedezéssel imádkozzatok minden időben a Szellem által. (Ef 6,18)

Néhány gyerek már több napja figyelte a tetőfedőket, akik szédítő magasságban végezték a munkájukat. A gyerekek között volt egy óvodás korú kislány is, akinek egy öreg és nagyon csúnya baba volt a karján. Ő különösen is aggódva tekintett a magasságba, míg a mesterembereket nehéz munkájuk végzése közben figyelte. Mivel a gyermek több napon át odajött ahhoz a házhoz, ahol a tetőfedők dolgoztak, végül már ismerősként tekintettek rá, és az egyikük barátságosan megsimogatta a haját. Akkor a kislány bizalommal rátekintett és ezt mondta: „Bácsi, te egyáltalán nem félsz abban a nagy magasságban?” A tetőfedő hirtelen nem tudta, mit feleljen. Akkor a gyermek folytatta: „Én tudom, hogy miért nem félsz, ma reggel imádkoztál Istenhez, ugye?” A tetőfedő ezt természetesen nem tette, de a gyermek szavai nagyon megindították. Szégyellte, hogy olyan közönyösen élte a mindennapokat, anélkül, hogy gondolt volna Istenre, és anélkül, hogy kérte volna Isten védelmét és segítségét veszélyes munkájához. Így azután elhatározta, hogy ettől kezdve imádkozik, és másnap hálából hozott egy új babát a kislánynak.

Ennek a gyermeknek a szavai bizonyára néhányunkat szíven talált, és megmozdította a lelkiismeretünket. Milyen gyakran kezdik a napot a hívők anélkül, hogy előtte csendben Isten elé járulnának imádságban! Milyen gyorsan és kapkodva hagyják el némelyek a házat, belevetik magukat a mindennapokba, és azután csodálkoznak, amikor nincs áldás a tevékenységükön, és napi munkájukat nem koronázza siker.

Versek Március 15-re

Petőfi Sándor

Ismét magyar lett a magyar...

Ismét magyar lett a magyar,
Mert ekkor nem volt a,
Hogy is lett volna? szolga volt,
S nem magyar, aki szolga!

Ismét magyar lett a magyar,
Lángol, piroslik arca,
Kitűzött zászló mindenik,
Amely jelt ad a harcra!

Ismét magyar lett a magyar,
Bilincset összetörte,
Mint ősszel a száraz levél,
Csörögve hull a földre!

Ismét magyar lett a magyar,
Egy szív miljók keblében,
És dobbanása rémület
Az ellenség fülében!

Ismét magyar lett a magyar,
Kardot ragad kezébe,
Kardján a napsugár ragyog
S a bátorság szemébe'!

Ismét magyar lett a magyar,
A síkra állt vitézül,
És a világ, a nagyvilág
Csodákat látni készül!

Ismét magyar lett a magyar,
S világvégéig az lesz,
Vagy iszonyúan és dicsőn
Mind, mind egy szálig elvesz!

Madách Imre

Nem féltelek, hazám!

Bár ellened tör frigye zsarnokoknak,
Bár ellened tör irigy szolgálhad,
Földönfutó népek megostromolnak,
Mint tengerár, megállsz, ha szikla vagy.
Nem féltelek, hazám!

Eldúltél volna, mint cser a viharban,
Ha a végzet nem nézett volna ki,
Hogy élj; nem törtek meg véres csatákban
A balszerencse századévei.
Nem féltelek, hazám!

Ameddig áll Branyiszkód kórakása,
Mint órjás harcaid emlékjele,
Regét mond róla a Kárpát vadásza,
S viharként leng rajt hősök szelleme.
Nem féltelek, hazám!

Ameddig látom Alföld rónaságát,
Felette múltak délibábja kel,
Szent vér hizlalja lengő dús kalászat,
És tápot a test, lélek benne lel.
Nem féltetek, hazám!

Az ősi bűn küldött ránk sujtoló kart,
A lánc helyét csak szent vér mossa le:
Hogy a jobb gyermek győzzön, Mózes elhalt
A pusztában s egy nemzedék vele.
Nem féltetek hát, hazám.

Vörösmarty Mihály

Harci dal

Azért, hogy a szabadság
Vérben fürösztö zászlaját,
Azért, hogy szent nevére
Hálátlan és gaz vést kiált,
Ne lássam, oh dicső hon!
Halványan arcodat,
Vagy drágán megfizessék
E halványságodat.

A síkra, magyarok!
Fegyvert ragadjatok.
Hazánkat újra meg kell váltani.
E drága föld színét
Borítsák szerteszt
A pártütőknek véres csontjai.

A fondor hatalommal
Rabló, zsvány szövetezett;
S a nép szívébe mérget,
Undok koholmányt ültetett.
S a nép, melyet szabaddá
Emeltél föl veled,
Most irtó háborút kezd
Oh nemzet, ellened.

A síkra, magyarok!
Fegyvert ragadjatok.
Hazánkat újra meg kell váltani.
E drága föld színét
Borítsák szerteszt
A pártütőknek véres csontjai.

Alant apáink sírja
Itt minden rög, fűszál miénk:
Egy ezredéves harcban
Véráldozattal öntözénk.
Magyarok lelke áll őrt
Minden fűszál felett,
Magyarnak lelke, karja
Véd minden porszemet.
A síkra, magyarok!
Fegyvert ragadjatok.
Hazánkat újra meg kell váltani.
E drága föld színét
Borítsák szerteszt
A pártütőknek véres csontjai.

Isten, világ ítéljen!
Ha vétettünk is valaha,
Kiszenvédünk, s megadtuk
Embernek, ami ős joga.
Zászlónkon a szabadság
S függetlenség ragyog,
Vész és halál reá, ki
Ez ellen fegyvert fog.
A síkra, magyarok!
Fegyvert ragadjatok.
Hazánkat újra meg kell váltani.
E drága föld színét
Borítsák szerteszt
A pártütőknek véres csontjai!

Petőfi Sándor

Élet vagy halál!

A Kárpátoktul le az Al-Dunáig
Egy bős üvöltés, egy vad zivatar!
Szétszórt hajával, véres homlokával
Áll a viharban maga a magyar.
Ha nem születtem volna is magyarnak,
E néphez állanék ezennel én,
Mert elhagyott, mert a legelhagyottabb
Minden népek közt a föld kerekén.

Szegény, szegény nép, árva nemzetem te,
Mit vétettél, hogy így elhagytanak,
Hogy isten, ördög, minden ellened van,
És életed fáján pusztítanak?
S dühös kezekkel kik tépik leginkább
Gazúl, örülten a zöld ágakat?
Azok, kik eddig e fa árnyékában
Pihentek hosszú századok alatt.

Te rác, te horvát, német, tót, oláhság,
Mit marjátok mindnyájan a magyart?
Török s tatártól mely titeket védett,
Magyar kezekben villogott a kard.
Megosztottuk tivéletek híven, ha
A jó szerencse nekünk jót adott,
S felét átvettük mindig a tehernek,
Mit vállatokra a balsors rakott.

S ez most a hála!... vétkes vakmerénnyel
Reánk uszít a hűtelen király,
S mohó étvággal megrohantok minket,
Miként a holló a holttestre száll.
Hollók vagytok ti, undok éhes hollók,
De a magyar még nem halotti test,
Nem, istenemre nem! s hajnalt magának
Az égre a ti véretekkel fest.

Legyen tehát úgy, mint ti akartátok,
Élet-halálra ki a síkra hát,
Ne legyen béke, míg a magyar földön
A napvilág egy ellenséget lát,
Ne legyen béke, míg rossz szívetekből
A vér utósó cseppje nem csorog...
Ha nem kellettünk nektek mint barátok,
Most mint bírókat, akként lássatok.

Föl hát, magyar nép, e gaz csorda ellen,
Mely birtokodra s életedre tör,
Föl egy hatalmas, egy szent háborúra,
Föl az utósó ítéletre, föl!
A századok hiába birkoznak
Velünk, és mostan egy év ölne meg?
Oroszlánokkal vívtunk hajdanában,
És most e tetvek egyenek-e meg?

Föl, nemzetem, föl! jussanak eszedbe
Világhódító híres őseid.
Egy ezredév néz ránk ítélő szemmel
Atillától egész Rákócziig.
Hah, milyen múlt! ha csak félakkorák is
Leszünk, mint voltak e nagy ősapák,
El fogja lepni árnyékunk a sárba
És vérbe fúlt ellenség táborát!

Garay János

Buda visszavétele

Május 21-én, 1849.

Van Isten a népek felett,
Dicsőség szent nevének!
Ki újra győzelmet adott
A magyar fegyverének.
Fenn kiálthatjuk megint
Világnak hallatára:
Él a magyar még s istene,
Áll még Budának vára!

Nem a török, nem a tatár
Dulá e hont, e népet,
Saját királya hoz vala
Rá háborút, inséget.
De győzelem és dics leve
Igaz ügyünknek ára;
Él a magyar még s istene,
Áll még Budának vára!

Ügyünk igaz és szent vala,
Melyért vívunk és égünk:
Egy ezredévnek ősz joga
S szabad függetlenségünk!
Átok reá, a ránk emelt,
De szétzúzott igára!
Él a magyar még s istene,
Áll még Budának vára!

Te láttad ősz Gellért hegye,
S Mátyásnak szent lakása,
A nyers hadat, mely a magyar
Nemzet alatt sírt ása.
Te vagy, kinek most fényesen
Fölírjuk homlokára:
Él a magyar még s istene,
Áll még Budának vára!

Azért vesztettünk el, azért
Rövid időre téged,
Hogy visszanyervén kétszeres
Fényben tűnjék fel képed!
Az elvesztett, de visszanyert
Kincsnek kettős az ára,
Él a magyar még s istene,
Áll még Budának vára!

Nincs kéz, mely szenvedéseid
Voltát s okát leírja,
Keresztre értünk vontanak –
Ügyünknek szent martyrja!
Értünk – a népért – szenvedél,
Légy üdvöz valahára!
Él a magyar még s istene,
Áll még Budának vára!

A hitszegett királyi kéz
Mely önnépére támad,
Zsoldos hadával bűnösen
Megszállta szent bástyádat!
De jött a honvéd s visszazúg
Hegy, völgy kiáltására:
Él a magyar még s istene,
Áll még Budának vára!

Nyomban utána ágyúja
Megszólal a hegyekről,
Repül golyója, sújt, miként
A mennykő sújt az égről.
Velőtrázó dörgése, vég-
Ítélet trombitája:
Él a magyar még s istene,
Áll még Budának vára!

Túl lángban áll az ifjú Pest,
A tűz egy égő tenger,
Szép palotái omlanak,
Fut, sápad minden ember.
De bátran a honvéd rohan
A bástya tört fokára...
Él a magyar még s istene,
Áll még Budának vára!

Bajza József

Szolnok mellett

Szolnok mellett, a Tiszánál,
Damjanics dicső vezér áll,
És előtte a sereg,
Mellyel a rác pártütőket,
A hon ellen felkelőket,
Több csatákban verte meg.

Véres harcból most jövének;
Hangja víg a hadzenének,
S győzdelmet hirdető;
Mondják: e nagy ütközettel
Nyolcezer német veszett el,
S Solnok tája vérmező.

Nézni szép az átmenőket,
Amidőn üdvözli őket
Nyájas szókkal a vezér;
Öntudatban mint lobognak
Arcaik büszkén azoknak,
Kikhez szól vagy kit dicsér.

Végső vonaglásai között
Kétségbesik a hydra,
S egy új Herostrat vad keze
Üszköt hajít a hídra:
De áll a híd s ezentúl is
Fog szólni hét országra:
Él a magyar még s istene,
Áll még Budának vára!

Mienk valál, az vagy megint
S örökre a mienk léssz,
Míg vérrel szerzett birtokát
Megvédni egy magyar kész...
Mely megváltott, a honfivér
Kiált az ég boltjára:
Él a magyar még s istene,
Áll még Budának vára!

Bástyaid véres romjain
Megifjul még e század
Az elhullt honvéd hamviból
Egy új dicső kor támad:
A független magyar haza
Ezt írja ércszobrára:
Él a magyar még s istene,
Áll még Budának vára!

Új csapat megy most előtte,
S ím, ő csákóját levette,
S a csapat míg elhaladt,
Tisztes fője elfedetlen.
Nem maradt szem könnyezetlen,
Ily nagy ünnepély alatt.

„Nektek hálát hol találjak,
Legvitézebb zászlóaljak,
Harmadik s kilencedik?
Mind oroszlánok valátok,
Ellenségink e csatátok
Emlékökbe vészetik.”

„Egyenként megérdemelné
Mindenik, tiszté emelné
Ötet hadvezér szavam;
Ámde akkor tönkre menne,
Villámától fosztva lenne,
Vészeket hordó hadam.”

„Egy mástól el nem szakadtok,
És, miként eddig, maradtok
Mindig győzhetetlenek;
Kiknek rettentő nevére
Mégfagy az ellenek vére,
S rác és német szív remeg.” –

Így szólt a vezér. Szavára
Villog minden szem sugára,
S a hadból ily szó riad:
„Honszabadság a mi bérünk!
Vigy halálra bár, vezérünk,
Nekünk szent törvény szavad!”

Felolvasásra

„A hon védelmére...”

Gracza György nyomán

Érős karmával, éles csőrétet tépi, szaggatja az osztrák sas a magyar galambot, hej, de mióta kínozza már! Most végre a bécsi, a pesti forradalom megrémítette öfelségét, és ijedtében teljesítette az országgyűlés követelését, de vajon elbocsátja-e karma közül a sas a galambot?

Micsoda örömmel, mennyi lelkesedéssel valósította meg az új magyar kormány a régen kívánt választójogot: ezentúl a polgár, a paraszt is választó, nemcsak a riemes. Felállítják a haza védelmére a nemzeti őrsereget, megszüntetik a papoknak eddig járó tized fizetését, a földesúrnak teljesített robotmunkát. Ezentúl nem az úriszék ítél a paraszttal felett, hanem olyan törvényszék, amely az ország minden lakosát egyenlőnek ismeri el.

Szabad hát a galamb? Elszabadult-e a sas körme közül? Dehogyan szabadult, hogy is szabadulhatott volna!

A bécsi udvar gondosan ügyelt arra, hogy a híres *pragmatica sanctio*t, ezt a régi szerződést, amelyet még III. Károly király idejében kötöttek, az osztrák érdekek megfelelően érvényesítse. Ez pedig azt jelentette, hogy Ausztria és Magyarország hadügye, pénzügye és külügye közös. Márpedig ha a hadsereg olyan kard, amelynek markolata Bécsben van, a kincstár pedig olyan kassza, melynek ugyanott tartják a kulcsát, akkor üres szó marad a magyar függetlenség.

Jól látta ezt Kossuth Lajos, és kezdettől fogva a független pénzügy és hadügy megteremtésén munkálkodott. Kossuth és a pénzügy? Vajon hogyan és miképpen lett éppen ő, a lángelkű szónok Magyarország pénzügyminisztere?

Amikor Batthyány Lajost a független magyar minisztérium megalakításával megbízták, a bécsi udvar nem fukarkodott hasznos tanácsaival. Az egyik miniszter azt mondta Batthyálynak:

– Ön Kossuth Lajost is miniszternek jelöli, és ezzel sajnos kénytelenek vagyunk egyetérteni. Kossuth annyira népszerű, hogy nem hagyhatjuk ki a kormányból. Hanem azt javaslom, adja neki a pénzügyi tárcát. Magyarország pénzügyei olyan állapotban vannak, hogy azokat a legjobb szakember se tudná rendbe hozni. Így aztán Kossuthnak éppen elég dolga lesz a pénzügyminisztériumban, nem lesz ideje rebelliót csinálni.

A tanács visszafelé sült el.

Kossuth önálló nemzeti bankot akart létrehozni, és ezt éppen mint pénzügyminiszter tehette. De honnan szerezzen ércalapot A bányák terméséből? Jól tudta a bécsi miniszter: a magyar bányák ehhez nem termelnek eleget.

De a bécsi miniszter, ha értett is a közgazdasághoz, nem számolt a politikával. Kossuth nemzeti gyűjtés útján teremti elő az ércfedezetet, és ez a szokatlan eljárás csodálatos eredménnyel jár.

A kormány körlevelet ad ki, és ebben többek között ezt írja:

„Mídon most a hazát vész fenyegeti, tegyék a haza oltárára vagyonuknak valamely részét, s adjanak a hon védelmére, kitől mi telik.

Megvárjuk a haza és nemzet nevében, hogy mindenki szívesen és becsületesen teljesítse hazafiúi kötelességét.”

A Nemzeti Múzeum épülete előtt népgyűlést rendeztek, a nemzetőrség zenével vonult ki, a környező házakat fellobogózták, és a nagy tömeg el sem fért a hatalmas Múzeum-kertben.

Vasvári Pál nyitotta meg a gyűlést. Szólt a haza szabadságáról függetlenségéről, melynek záloga az anyagi önállóság: a magyar pénzjegy. Ezt a szabadságot most nem fegyverrel, hanem áldozatkészséggel vívjuk ki: minden hazafi áldozza fel aranyát, ezüstjét, ékszereit, mert édesanyjának, a magyar hazának ajándékozza!

Előlép erre Rottenbiller polgármester, aki az első sorban állt, kiveszi zsebéből aranyóráját, lehúzza ujjáról nehéz pecsétgyűrűjét, és ilyen szavakkal dobja a lába előtt levő kosárba:

– Mídon a haza szegénységben van, fiainak nem szabad ékszerektől csillogniuk. Gyűrűm, óráim legyen a hazáé. Polgártársak, kövessétek példámat!

– Éljen Rottenbiller! Kövessük példáját! – zúgta a tömeg, és mindenki tódult az oszlopok felé. Aranyláncot, gyűrűt, órát, ékszert dobtak a kosarakba. Az első kosár egy negyedóra alatt színültig megtelt.

Akinek aranya, ékszere nem volt, pénzfizetésre kötelezte magát. Ebben az írók, költők jártak élen. Petőfi, Vörösmarty, Jókai, Bajza kötelezvényt adtak, mások a Pesti Hírlap szerkesztőségéhez juttatták el adományukat.

Az ózdi vasgyár munkásai krajcáronként gyűjtötték össze a csekély összeget, amelyet a lap szerkesztőségének elküldtek. Levelet is mellékeltek hozzá, ezt írták benne:

„Idecsatolva küldünk édes magyar hazánk segélyezésére mi is egy csekélyke összeget. Nehéz keresményünkéből krajcáronként raktuk össze. Bár adhatnánk többet, de mi csak szegény munkások vagyunk. Ám ha vagyont nem áldozhatunk, felajánljuk a hazának erős, edzett karjainkat és a szabadságért lángoló vértünket; elhatározván, hogy valamennyien beállunk honvédnek.”

Lengyel Dénes: *Kossuth Lajos öröksége* c. kötetből.

Illyés Gyula

Ozorai példa

A Válasz-nak

Ötven huszár volt akkor a Szabadság
annyi volt itt a nemzet, a magyar.
És szembe, hozván a császár parancsát
tízezer fő, tizenkét ágyuval
végig a völgyön, a Sió lapályán
rohamra készen, – középen a híd.
Egy fél országrész fordul vérbe-lángba,
ha az a hídfő, az is elesik.

Oh sármelléki törpe Thermopilé –
Haloványul a legendás görög
merészség és ravaszság a huszárok
merészsége és nagy esze mögött.
Megindultak, – nem le, az ellenségre:
a hegyre föl és másfél napon át
kerülgették, csak járták körbe-körbe
a vén Kálvária-hegy derekát.

A hegy mögött, mint színpalak mögött, még
csizmát és csákót is cseréltek ök.
Előbb huszárok, most bakák vonultak
a hüledező ellenség előtt,
mely várta, várta rettegve, mikor dől
nyakába az a tenger népözön.
Húszt tűznél főzték a gulyást a lányok
a másik hegyen, a Tükörcsösön.

Megdördült ott lenn végül is az ágyú,
hetedhatárig körözve szavát.
Kihullott a sorból fenn egy-egy huszár, de
a többi csak járt, csak vonult tovább.
Míg fel nem tüntek baltákkal s üvöltve,
mint a nádasok csikasz kölykei,
a pusztaiak... s a szemközti dombon:
Dégről Perczel, Szilasról Görgey!

Szorító, Lődöző, egy-két dülönév
hirdeti csak, mi történt azután.
Mínthogyha ott lettem volna, merengve
ülök az őszi, vén Kálvárián.
Vadászkutyám elnyúlva vár, a puskát
papírral cseréltem föl térdemen.
Nem a cserjésnek, fent az őszi égnek
bozótját kémleli tekintetem.

Hegyre kerültünk... vagy hegyre szorultunk,
barátaim, de megritkult sorunk!
S be védtelen, jajt-zümmögő alattunk
az édes ország, melyért harcolunk;
s be ingatag a hídfő és be hangos
az ellenség!... hogy tódul már felénk!
Még rejti gyáván – változik a harc mód –
de látom én már minden fegyverét!

Nem hull golyó még ránk. De hogyha hull is,
ha a veszély mint zápor megered:
játsszuk már végig halálos mosollyal
a ríkató-vidító szerepet.

Nevetnünk kéne, hogy vagyunk, megyünk még
ezrek dalaként fujva énekünk –
Ha lesz jövő: hadat talál helyünkön –
Legyőzhetetlent, ha mind itt veszünk.